

PROGRAMACIÓN
DE CUARTO
DE PRIMARIA.
(2018-2019)

ÍNDICE

1. **CONTEXTO. Páx 4.**
2. **CONTRIBUCIÓN DA MATERIA AO LOGRO DAS COMPETENCIAS CLAVE: COMPETENCIA E COMUNICACIÓN LINGÜÍSTICA, INTERACCIÓN CO MUNDO FÍSICO, MATEMÁTICA, DIXITAL, SOCIAL E CIDADÁ, ARTÍSTICA, APRENDER A APRENDER. Páx. 4.**
3. **ÁREA DE LINGUA E LITERATURA GALEGA. Páx. 15**
  - 3.1 OBXECTIVOS. Páx. 15
  - 3.2 CONTIDOS. Páx. 17.
  - 3.3 CRITERIOS DE AVALIACIÓN E ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE. Páx. 18
4. **ÁREA DE LENGUA Y LITERATURA CASTELLANA. Páx. 24**
  - 4.1 OBJETIVOS. Pax. 24.
  - 4.2 CONTENIDOS. Páx 25.
  - 4.3 CRITERIOS DE EVALUACIÓN Y ESTÁNDARES DE APRENDIZAJE. Páx 28.
5. **ÁREA DE MATEMÁTICAS. Páx. 36.**
  - 5.1 OBJETIVOS. Páx 36.
  - 5.2 CONTENIDOS. Páx 37.
  - 5.3 CRITERIOS DE EVALUACIÓN Y ESTÁNDARES DE APRENDIZAJE. Páx. 42.
6. **ÁREA DE CIENCIAS DA NATUREZA. Páx. 51:**
  - 6.1 OBXECTIVOS. Páx. 52.
  - 6.2 CONTIDOS. Páx. 52.
  - 6.3 CRITERIOS DE AVALIACIÓN E ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE. Páx. 57.
7. **ÁREA DE CIENCIAS SOCIAIS. Páx. 64:**
  - 7.1. OBXECTIVOS. Páx. 64.
  - 7.2. CONTIDOS. Páx. 65.
  - 7.3. CRITERIOS DE AVALIACIÓN E ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE. Páx. 66.
8. **ÁREA DE EDUCACIÓN PLÁSTICA. Páx. 71.**
  - 8.1. OBXECTIVOS. Páx. 71.
  - 8.2. CONTIDOS Páx. 71.
  - 8.3 CRITERIOS DE AVALIACIÓN E ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE. Páx 73.
9. **VALORES CÍVICOS E SOCIAIS. Páx. 75.**
  - 9.1 OBXECTIVOS. Páx. 75.
  - 9.2 CONTIDOS. Páx. 77.
  - 9.3 CRITERIOS DE AVALIACIÓN E ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE. Páx. 79.

10. TEMPORALIZACIÓN DE CADA ÁREA. Pág.83.

11. METODOLOGÍA. Pág. 84.

12. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS. Pág 86.

13. AVALIACIÓN. Pág. 86.

13.1 INSTRUMENTOS E PROCEDIMENTOS. Pág. 86.

13.2 CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN. Pág. 87.

13.3 AVALIACIÓN INICIAL. Pág. 87.

13.4. AVALIACIÓN PRÁCTICA DOCENTE. Pág. 87.

13.5.MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA EN FUNCIÓN DOS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA. Pág. 88.

14. MÍNIMOS ESIXIBLES PARA A AVALIACIÓN POSITIVA. Pág 89.

15. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE. Pág. 93.

15.1. PROGRAMA DE REFORZO PARA A RECUPERACIÓN DE MATERIAS PENDENTES. Pág. 93.

16. PROXECTOS. Pág. 94.

16.1 PLAN LECTOR. Pág. 94.

16.2 INTEGRACIÓN DAS TICS. Pág. 94.

17. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES. Pág. 95.

1. CONTEXTO.

A presente programación levarase a cabo no CPI Xanceda de Mesía onde os escolares pertencen ao ámbito rural. O centro ten tres etapas educativas (EI, EP e ESO) e profesorado para cada unha delas. O grupo de 4º de EP está composto por 18 discentes, 11 nenos e 7 nenas. Entre eles atopamos tres discentes que se incorporaron ao grupo de 4º, procedentes doutro grupo do centro: dous alumnos con NEAE e con cadansúa adaptación curricular, e un alumno que repite cuarto.

En xeral trátase dun grupo participativo e con interese por aprender. Obsérvanse dificultades no compor

tamento, hábitos de traballo e estudio: respectar a outros compañeiros, agardar a quenda de palabra, escoitar, atención, orde, constancia, limpeza, etc.

Varios nenos e nenas precisaron no curso pasado R.E. (apoio de PT e AL), polo que continúan con el neste curso.

2. CONTRIBUCIÓN DA MATERIA AO LONGO DAS COMPETENCIAS CLAVE: COMPETENCIA E COMUNICACIÓN LINGÜÍSTICA, COMPETENCIA MATEMÁTICA, COMPETENCIAS BÁSICAS EN CIENCIAS E TECNOLOXÍA, DIXITAL, APRENDER A APRENDER, SOCIAIS E CÍVICAS, DE SENTIDO DE INICIATIVA E ESPÍRITU EMPRENDEDOR, DE CONCIENCIA E EXPRESIÓNS CULTURAI.

- Matemáticas

- Competencia en comunicación lingüística

Para fomentar o desenvolvemento da competencia en comunicación lingüística desde a área de Matemáticas débese insistir en dous aspectos. Por unha banda a incorporación do esencial da linguaxe matemática á expresión habitual, a adecuada precisión no seu uso e a utilización das linguaxes gráfico e estatístico, esenciais para interpretar a información sobre a realidade. Por outra banda, é necesario incidir nos contidos asociados á descrición verbal dos razoamentos e dos procesos.

- Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía.

Esta competencia está presente na comprensión dos diferentes tipos de números e as súas operacións, así como na utilización de diversos contextos para a construción de novos coñecementos matemáticos; na facultade de desenvolver razoamentos, construíndo conceptos e

avaliando a veracidade das ideas expresadas.

- Competencia dixital

As matemáticas contribúen á adquisición da competencia dixital en varios sentidos. Por unha parte porque proporciona destrezas asociadas ao uso dos números, tales como a comparación, a aproximación ou as relacións entre as diferentes formas de expresalos, facilitando a comprensión de informacións que incorporan cantidades e medidas. Por outra parte, a través dos contidos onde o nome é precisamente tratamento da información, contribúese á utilización das linguaxes gráficas e estadísticas, esenciais para interpretar a información sobre a realidade.

- Competencia Social e Cívica

Os contidos das Ciencias Sociais (economía, climatoloxía, xeografía, poboación, produción, etc.) exprésanse en termos numéricos, gráficos, etc.. Por exemplo, a interpretación de pirámides de poboación, de gráficos económicos sobre o valor das cousas e climogramas abórdanse desde a área de Matemáticas para desenvolver aspectos vinculados coa competencia social e cívica. A achega á competencia social e cívica adquire unha dimensión singular, a través do traballo en equipo se se aprende a aceptar outros puntos de vista distintos ao propio, en particular á hora de utilizar estratexias persoais de resolución de problemas.

- Sentido de iniciativa e espírito emprendedor

A resolución de problemas ten, ao menos, tres vertentes: a planificación, a xestión dos recursos e a valoración dos resultados. A planificación está aquí asociada á comprensión en detalle da situación planeada para trazar un plan, buscar estratexias e para tomar decisións; a xestión dos recursos inclúe a optimización dos procesos de resolución; por último, a avaliación periódica do proceso e a valoración

dos resultados permiten facer fronte a outros problemas con maiores posibilidades de éxito.

- Aprender a aprender

A miúdo é un requisito para a aprendizaxe a posibilidade de utilizar as ferramentas matemáticas básicas ou comprender informacións que utilizan soportes matemáticos. Para o desenvolvemento desta competencia é necesario incidir desde a área nos contidos relacionados coa autonomía, a perseveranza e o esforzo ao abordar situacións de crecente complexidade, a sistematización, a mirada crítica e a habilidade para comunicar con eficacia os resultados do propio traballo.

- Conciencia e expresións culturais

As Matemáticas contribúen á competencia Conciencia e expresións culturais desde a consideración

do coñecemento matemático como contribución ao desenvolvemento cultural da humanidade. Así mesmo, o recoñecemento das relacións e formas xeométricas axuda na análise de determinadas producións artísticas, sendo capaz de utilizar os seus coñecementos matemáticos na creación das súas propias obras.

Lingua castelá e literatura

- Competencia en comunicación lingüística

A área de lingua castelá contribúe de forma directa ao desenvolvemento desta competencia. A lingua castelá, así como todo o conxunto de linguas, estranxeiras e propias, contribúe ao desenvolvemento da habilidade para expresar e interpretar conceptos, pensamentos, sen feitos e opinións de forma oral, escrita e para interactuar dunha maneira adecuada e creativa en múltiples contextos sociais e culturais.

- Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía.

O bo desenvolvemento da actividade comunicativa favorece e axuda á mellora da adquisición de coñecementos. A adecuada comprensión lectora e a fluidez verbal son elementos importantes na resolución de problemas matemáticos. A orde e a boa disposición nas diferentes formulacións de hipóteses, xeran unha mellor comunicación das experiencias.

- Competencia dixital.

Esta área contribúe á competencia dixital proporcionando coñecementos, destrezas para buscar, obter e tratar información, así como de utilizala de maneira crítica e sistemática, avaliando a súa pertinencia. En especial para a comprensión da devandita información, a súa organización textual e, o seu uso na expresión oral e escrita. O currículo inclúe o uso de soportes electrónicos na composición de textos, o que significa algo máis que un cambio de soporte, xa que afecta as operacións mesmas que interveñen no proceso de escritura (planificación, execución do texto, revisión, etc.) e que constitúen un dos contidos básicos desta área, cuestión que incide directamente na adquisición e mellora da competencia dixital. Ademais, os medios de comunicación dixitais que xorden continuamente implican un uso social e colaborativo da escritura que permite concibir a aprendizaxe da lingua no marco dun verdadeiro intercambio comunicativo.

- Competencia de aprender a aprender.

A área de Lingua castelá, entre outras, posibilita que o alumnado constrúa os seus coñecementos mediante a linguaxe, xestionando eficazmente a súa aprendizaxe e reflexionando criticamente sobre os fins e o obxecto do mesmo. A lecto-escritura, xunto ao cálculo e as TIC, son ferramentas básicas para a construción do coñecemento. O aprender en equipo, en grupos heteroxéneos e a autonomía na aprendizaxe contribúen significativamente ao seu desenvolvemento. A auto-evaluación e os procesos de pensamento favorecen no alumnado a posibilidade de avanzar, aprendendo dos erros, e de comunicar as súas experiencias integrando o emocional e o social.

- Competencias sociais e cívicas.

Analizando esta competencia desde a capacidade para o respecto, o diálogo e o consenso, enténdese que é necesario como base para unha boa comunicación un bo uso dos códigos e usos lingüísticos. A linguaxe contribúe desta maneira para construír unha imaxe do mundo, da personalidade, mediante o desenvolvemento da capacidade de expresar vivencias, opinións, emocións, sentimentos e ideas, e a regular a propia conduta proporcionando un equilibrio.

- Competencia de sentido de iniciativa e espírito emprendedor.

A lingua castelá, e todas as linguas en xeral, son instrumentos de comunicación e de creación pensamento. Desta maneira, a lingua castelá contribúe á adquisición do sentido da iniciativa e o espírito emprendedor na construción de estratexias, na toma de decisións, na comunicación de proxectos persoais e na base da autonomía persoal. A comunicación, verbal e non verbal, das diferentes linguas que se utilicen, contribuirán ao aumento da autoestima e desenvolvemento persoal, e garantirá unha adecuada interacción social.

- Competencia de conciencia e expresións culturais.

A área de Lingua castelá e literatura contribúe ao desenvolvemento da Competencia conciencia e expresión cultural na medida na que se converte en ferramenta fundamental na realización, expresión creativa e apreciación das obras en distintos medios, como a música, as artes escénicas, a literatura e as artes plásticas. A lectura, comprensión e valoración das obras literarias contribúen ao

desenvolvemento desta competencia, desenvolvendo a capacidade de percibir os recursos lingüísticos e literarios e o agrado pola lectura como actividade enriquecedora e pracenteira á vez que se dá canle á tendencia natural do ser humano ao xogo, ao pracer, á liberdade, e á imaxinación creadora.

Ciencias Naturais

- Competencia en comunicación lingüística

A área contribúe a esta competencia porque a información aparece como elemento imprescindible dunha boa parte dos aprendizaxes da área; esta información preséntase en diferentes códigos, e linguaxes e require, por tanto, procedementos diferentes para a súa comprensión.

- Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía

A área adquire un protagonismo principal na competencia básica en ciencia e tecnoloxía, xa que moitos das aprendizaxes que integra están totalmente centrados na interacción do ser humano co mundo que lle rodea e ofrece a oportunidade de utilizar ferramentas matemáticas en contextos significativos de uso, tales como medidas, escalas, táboas ou representacións gráficas, co que contribúe así, ao desenvolvemento da parte matemática da competencia.

- Competencia dixital

Inclúense explicitamente na área os contidos que conducen á alfabetización dixital, e cuxa aplicación nesta e no resto das áreas contribuirá ao desenvolvemento da competencia dixital. A utilización básica do computador, o manexo dun procesador de textos e a procura guiada na internet, desexables ao final da etapa, contribúen de forma decisiva ao desenvolvemento desta competencia.

- Competencia aprender a aprender

Esta competencia esixe que o alumno coñeza que estratexias de aprendizaxe son as súas preferidas, cales son os puntos fortes e débiles das súas capacidades, de forma que poida organizar as aprendizaxes de maneira efectiva, xa sexa individualmente ou en grupo. Require a adquisición das capacidades básicas fundamentais necesarias para a aprendizaxe complementaria, como a lectura, a escritura, o cálculo e as TIC.

- Competencia social e cívica

A área aborda o ámbito das relacións próximas (a familia, os amigos, os compañeiros do centro educativo, etc.), o que supón o coñecemento e a manifestación de emocións e sentimentos en relación cos demais. Polas características propias da área é fácil e recomendable a utilización do traballo cooperativo como metodoloxía vertebradora, todo o relativo á realización de proxectos, pequenas investigacións, ... daranos pé a desenvolver en e profundidade aspectos tan fundamentais para as competencias sociais e cívicas como o diálogo, o debate, a resolución de conflitos e habilidades sociais como as asunción de responsabilidades en grupo, aceptación e elaboración de normas de convivencia.

- Competencia sentido de iniciativa e espírito emprendedor

Na área expónse a toma de decisións desde o coñecemento dun mesmo, na planificación de forma autónoma e creativa de actividades e na habilidade para planificar e xestionar proxectos, traballando de forma individual ou en equipo.

- Competencia conciencia e expresións culturais

Esta competencia, con respecto á área de Ciencias Naturais, require os coñecementos que permitan acceder ás distintas manifestacións da herdanza cultural nos ámbitos tecnolóxicos e ambientais. Tendo en conta que en moitas ocasións estas actividades supoñen un traballo colectivo, é necesario asumir habilidades de cooperación para lograr resultados finais colectivos.

Ciencias Sociais

- Competencia en comunicación lingüística

O compoñente estratéxico da competencia en comunicación lingüística permite ao alumno enfrontarse ás dificultades e inclúe destrezas e estratexias comunicativas para o tratamento da información, en diferentes soportes, e en diferentes linguas.

- Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía

A área ofrece a oportunidade de aplicar ferramentas matemáticas que requiren a utilización de

principios e procesos matemáticos en distintos contextos persoais ou sociais, É imprescindible o manexo destas ferramentas en contextos significativos que permitan realizar operacións sinxelas con magnitudes, porcentaxes e proporcións, nocións de estatística elemental, uso de escalas numéricas e gráficas e criterios de medición, codificación numérica de información e representación gráfica.

- Competencia dixital

De gran importancia nas Ciencias Sociais é a xestión, coñecemento e manexo de diferentes motores de procura e bases de datos, a análise e interpretación da información e a transformación desta en coñecemento co seu consecuente almacenamento. A creación de contidos en diferentes formatos (texto, audio, vídeos, imaxes contribuirán ao desenvolvemento desta competencia no alumno.

- Aprender a aprender

Son contidos da área o desenvolvemento de estratexias para organizar, memorizar e recuperar a información, para desenvolver a responsabilidade persoal e colectiva, a capacidade de esforzo e a constancia no estudo, a planificación e xestión de proxectos co fin de alcanzar obxectivos ou a utilización de estratexias que potencien a cohesión grupal, o traballo cooperativo, e a resolución de conflitos.

- Competencia social e cívica

As Ciencias Sociais pretenden asentar as bases dunha futura cidadanía que utiliza todos os recursos para interpretar fenómenos e problemas sociais en contextos cada vez máis diversificados e para elaborar respostas, tomar decisións e resolver conflitos, interactuando con outras persoas e grupos conforme a normas baseadas no respecto mutuo e en conviccións democráticas. Ademais de incluír accións a un nivel máis próximo e inmediato ao individuo como parte dunha implicación cívica e social.

- Competencia de sentido de iniciativa e espírito emprendedor

Partindo da idea xeral desta competencia, transformar as ideas en actos, as Ciencias Sociais achégannos contidos e estratexias para propoñer ao alumno tarefas, proxectos ou situacións que esixen o concurso de destrezas. Estas destrezas ou habilidades danse no marco de actitudes e

valores como a capacidade creadora e imaxinativa, o auto coñecemento e a autoestima a autonomía ou independencia, o interese e esforzo, o espírito emprendedor, a iniciativa e a innovación. Tamén está relacionada coa motivación e a determinación á hora de cumprir os obxectivos xa sexan persoais ou establecidos en común con outros.

- Competencia conciencia e expresión cultural

Esta área estuda ás persoas como seres sociais e a súa realidade en aspectos xeográficos, sociolóxicos, económicos e históricos. Esixe, por tanto, coñecer, comprender, apreciar e valorar as diferentes manifestacións culturais e artísticas, utilizándoas como fonte de enriquecemento e goce persoal. Tamén contribúe ao coñecemento, valoración e conservación do patrimonio cultural, tanto da propia comunidade como doutras comunidades, achegando coñecementos que permitan acceder ás distintas manifestacións sobre a herdanza histórica, artística, literaria, filosófica, tecnolóxica e ambiental.

Lingua galega e literatura

- Competencia en comunicación lingüística

Na área de Lingua galega e literatura desenvólvense estratexias de expresión oral e escrita, comprensión de mensaxes de diferente tipoloxía, enriquecemento de vocabulario, estratexias para unha correcta fluidez verbal, a adquisición e aplicación de estruturas gramaticais que inciden na calidade da súa expresión, ou a achega literaria que contribúe a mellorar a riqueza comunicativa. A competencia en comunicación lingüística constitúe a base da aprendizaxe e é vehículo canalizador do desenvolvemento competencial en todas as súas facetas.

- Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía

O bo desenvolvemento da actividade comunicativa favorece e axuda á mellora da adquisición de coñecementos. A adecuada comprensión lectora e a fluidez verbal son elementos importantes na resolución de problemas matemáticos. A orde e a boa disposición nas diferentes formulacións de hipóteses, xeran unha mellor comunicación das experiencias.

- Competencia dixital

Esta área contribúe á competencia dixital proporcionando coñecementos, destrezas para buscar, obter e tratar información, así como de utilizala de maneira crítica e sistemática, avaliando a súa

pertinencia. En especial para a comprensión da devandita información, a súa organización textual e, o seu uso na expresión oral e escrita.

- Competencia de aprender a aprender

A área de Lingua galega, entre outras, posibilita que o alumnado constrúa os seus coñecementos mediante a linguaxe, xestionando eficazmente a súa aprendizaxe e reflexionando criticamente sobre os fins e o obxecto do mesmo. A lecto-escritura, xunto ao cálculo e as TIC, son ferramentas básicas para a construción do coñecemento.

- Competencias sociais e cívicas

Analizando esta competencia desde a capacidade para o respecto, o diálogo e o consenso, enténdese que é necesario como base para unha boa comunicación un bo uso dos códigos e usos lingüísticos. A linguaxe contribúe desta maneira para construír unha imaxe do mundo, da personalidade, mediante o desenvolvemento da capacidade de expresar vivencias, opinións, emocións, sentimentos e ideas, e a regular a propia conduta proporcionando un equilibrio.

- Competencia de sentido de iniciativa e espírito emprendedor

A lingua galega, e todas as linguas en xeral, son instrumentos de comunicación e de creación pensamento. maneira, a lingua galega contribúe á adquisición do sentido da iniciativa e o espírito emprendedor na construción de estratexias, na toma de decisións, na comunicación de proxectos persoais e na base da autonomía persoal. A comunicación, verbal e non verbal, das diferentes linguas que se utilicen, contribuirán ao aumento da autoestima e desenvolvemento persoal, e garantirá unha adecuada interacción social.

- Competencia de conciencia e expresións culturais

A área de Lingua galega e literatura contribúe ao desenvolvemento da Competencia e expresión cultural na medida na que se converte en ferramenta fundamental na realización, expresión creativa e apreciación das obras en distintos medios, como a música, as artes escénicas, a literatura e as artes plásticas.

Valores sociais e cívicos

- Competencia de comunicación Lingüística.

A área contribúe ao desenvolvemento da competencias sociais e cívicas posto que desde esta desenvolveranse aquelas habilidades que permiten saber que os conflitos de valores e intereses forman parte da convivencia, resovelos con actitude construtiva e tomar decisións con autonomía empregando.

- Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía

Esta competencia vese reflectida na habilidade para desenvolver e aplicar o razoamento co fin de resolver diversos problemas en situacións cotiás. Esta área contribúe a emitir xuízos fundados e seguir cadeas argumentais na realización de análise dunha circunstancia dada, proporcionando solucións adecuadas e con sentido, baseadas no respecto á verdade e na vontade de atopar argumentos avaliando a súa validez.

- Competencia dixital

Coa que se poderán poñer en valor actitudes e hábitos de respecto aos demais a través do uso correcto da internet e as redes sociais coa potencialidade dunha relación social emerxente.

- Competencia do aprender a aprender

Axudará a ser consciente do que se sabe e do que é necesario aprender, de como se aprende, e de como se xestionan e controlan de forma eficaz os procesos de aprendizaxe, optimizándoos e orientándoos a satisfacer obxectivos persoais. Require coñecer as propias potencialidades e carencias, sacando proveito das primeiras e tendo motivación e vontade para superar as segundas desde unha expectativa de éxito, aumentando progresivamente a seguridade para afrontar novos retos de aprendizaxe.

- Competencias sociais e cívicas

Implican a habilidade e capacidade para utilizar os coñecementos e actitudes sobre a sociedade; para interpretar fenómenos e problemas sociais en contextos cada vez máis diversificados; para elaborar respostas, tomar decisións e resolver conflitos, así como para interactuar con outras persoas e grupos conforme a normas baseadas no respecto mutuo e en conviccións democráticas.

- Competencia en Sentido de iniciativa e espírito emprendedor

Esta área desenvolve a transformación das ideas en accións; é dicir, propoñerse obxectivos e planificar e levar a cabo proxectos, incluíndo a capacidade para provocar cambios e a habilidade para aceptar e apoiar cambios producidos por factores externos, asumindo a responsabilidade das propias accións e marcando obxectivos coa finalidade de alcanzalos.

- Competencia para a Conciencia e expresións culturais

Contribuirá desenvolvendo a capacidade de elixir con criterio propio, de imaxinar proxectos, e de levar adiante as accións necesarias para desenvolver as opcións e plans persoais no marco de proxectos

individuais ou colectivos responsabilizándose deles, tanto no ámbito persoal, como social e laboral.

- Educación artística

- Competencia en comunicación lingüística

A Educación Artística preséntase fundamental para o desenvolvemento da competencia en comunicación lingüística ao facer uso das linguaxes non verbais e ao desenvolver a atención, a audición e visión interior, a memoria musical e fotográfica, así como a conciencia comunicativa.

Competencias matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía

A área ofrece ferramentas para a resolución de problemas cotiáns de índole musical e plástico utilizando tanto o pensamento matemático como o pensamento lóxico utilizando harmonías, tempos e ritmos, esenciais no traballo cotián na área artística.

- Competencia dixital

Adquire cada vez máis importancia na Educación Artística o uso das Tecnoloxías da Información e a Comunicación como ferramenta para mostrar procesos relacionados coa música e as artes visuais e a creación de producións artísticas e análises da imaxe, o son e as mensaxes que estes transmiten.

- Competencia aprender a aprender

Son contidos específicos da área a experimentación con técnicas, materiais, a exploración sensorial de sons, texturas, formas ou espazos e a manipulación de obxectos co fin de que os coñecementos adquiridos doten ao alumno dunha bagaxe suficiente para utilizalos en situacións diferentes.

- Competencia social e cívica

A Educación Artística favorece a participación en experiencias musicais colectivas como forma de expresar ideas propias, valorar as demais e coordinar accións propias e doutros integrantes. O ámbito social leva a comprensión da evolución social e cultural da humanidade e aproximando ao alumno a outras formas de expresión, valorando a diversidade que nos enriquece ao fomentar unha actitude aberta, integradora e respectuosa ante outras manifestacións artísticas diferentes ás nosas.

- Competencia de sentido de iniciativa e espírito emprendedor

A área promove a competencia ao facer dos proxectos de creación artística un dos seus eixos principais. O proceso creador potencia a capacidade para indagar, , imaxinar, prever, planificar e realizar as propias producións. O proceso desde a exploración inicial ata o produto final require dunha planificación previa e demanda un esforzo por alcanzar resultados orixinais, non estereotipados.

- Competencia conciencia e expresións culturais

A área de Educación Artística permite o coñecemento de diferentes códigos artísticos e posibilita a utilización das técnicas e os recursos que lles son propios para expresar ideas, experiencias ou sentimentos de forma creativa, especialmente na interpretación, a creación e a composición, todo iso tanto de forma individual como colectiva.

3. **ÁREA DE LINGUA E LITERATURA GALEGA**

3.1 Obxectivos da materia.

1. Comprender textos orais e escritos para obter, procesar e compartir información, mantendo a atención e unha actitude crítica.
2. escoitar, reproducir e representar expresións da linguaxe oral tradicional (adiviñas, cancións, contos, trabalinguas, etc.) e valorar estas expresións como un feito cultural enriquecedor.
3. Expresarse oralmente e por escrito axeitadamente en diferentes ámbitos, adecuando a forma de expresión á situación e á intención comunicativa.
4. escoitar e relatar experiencias presentes e pasadas, respectando os aspectos normativos da lingua.
5. Expresar con claridade, ordenadamente e mediante os mecanismos de cohesión necesarios: vivencias, ideas, observacións, sentimentos, etc.

6. Valorar e aceptar as achegas propias e as dos demais, respectando as normas do intercambio comunicativo.
  7. Utilizar unha linguaxe non sexista e respectuosa coas diferenzas.
  8. Representar e recitar textos orais coa articulación, a entoación e o ritmo axeitados, de forma comprensiva e expresiva, coa pronuncia propia da lingua galega e coa xesticulación adecuada.
  9. Utilizar, de maneira xeral, estratexias para mellorar a lectura.
  10. Desenvolver o hábito e o gusto pola lectura, como fonte de aprendizaxe e medio de comunicación, e amosar certa autonomía lectora.
  11. Analizar os aspectos sinxelos do texto (estrutura do discurso, vocabulario, intención, etc.).
  12. Usar o dicionario, en formato papel ou dixital, con certa autonomía.
  13. Utilizar terminoloxía lingüística básica e aplicar o seu coñecemento no uso da lingua.
  14. Valorar a lingua galega dentro da realidade plurilingüe e pluricultural de España e de Europa.
  15. Identificar e evitar as interferencias entre as linguas que está a aprender.
  16. Identificar, de maneira global, as variedades xeográficas da lingua galega e recoñecer a estándar como variante unificadora.
1. Mostrar interese polo coidado na presentación dos textos escritos e respecto pola norma ortográfica.
  2. Comprender textos do ámbito escolar producidos con finalidade didáctica (definicións, instrucións, explicacións...) ou de uso social (debates, correos electrónicos, páxinas web...), para aprender e para informarse.
  3. Producir textos escritos propios da vida social da aula, como modelo de comunicar coñecementos, experiencias e necesidades (normas, cuestionarios, anotacións na axenda...), de acordo coas características propias destes textos.
  4. Interpretar a información dos textos procedente de esquemas, gráficos e ilustracións, e utilizar este tipo de recursos paratextuais nas creacións propias.
  5. Utilizar, de xeito dirixido, as Tecnoloxías da Información e a Comunicación —TIC— e os diferentes tipos de bibliotecas (de aula, de centro, de localidade e virtuais), mostrando respecto polas súas normas de funcionamento, coa finalidade de obter información e modelos para a composición escrita.
  6. Compoñer textos propios dos medios de comunicación social, utilizando soportes do ámbito escolar: rede WIFI, Notebook e pág. WEB do colexio e da localidade.
  7. Subliñar, esquematizar e resumir a información relevante de textos sinxelos.
  8. Comprender textos literarios de xéneros diversos, axeitados en canto a temática e

complexidade, e iniciarse no coñecemento da linguaxe literaria.

9. Valorar a literatura como fonte de coñecemento da cultura propia e da doutros países.

3.2 Contidos

1º Trimestre:

1. Lectura e comprensión dunha narración.
2. Manexo do dicionario.
3. Comunicación verbal e non verbal.
4. A sílaba tónica e o acento gráfico.
5. A narración en 1ª persoa.
6. Recoñecemento de palabras sinónimas e antónimas.
7. Diferenza entre enunciado e oración. Clases de oracións.
8. Acentuación das palabras agudas.
9. A biografía. A narración en 3ª persoa.
10. Lectura e comprensión de textos poéticos.
11. Palabras polisémicas.
12. Suxeito e predicado.
13. Acentuación das palabras graves e esdrúxulas.
14. A rima, personificación e hipérbole.
15. Clases de nomes.
16. Ditongos e hiatos.
17. As onomatopeas. As rimas con retrouso.

2º Trimestre:

1. xénero e o número.
2. Os signos de puntuación: a coma, o punto e os dous puntos.
3. Os textos narrativos.
4. adxectivo.
5. As palabras rematadas en –axe, -ite, -se.
6. A lenda.
7. Os determinantes: artigos e demostrativos.
8. As palabras con “x”.
9. As definicións.
10. O conto popular.
11. Lectura e comprensión dun texto informativo.

12. Os determinantes: posesivos e numerais.
13. As palabras con “b”.
14. Os contos en verso.

3º Trimestre:

1. O pronome persoal.
2. As palabras con “v”.
3. A solicitude.
4. As cantigas de berce.
5. verbo: persoa, número e tempo.
6. Os verbos rematados en –ver, -ber.
7. A orde na escrita.
8. Lectura e comprensión dun texto teatral.
9. verbo: as conxugacións.
10. Os verbos rematados en –bir.
11. A noticia.
12. Identificación de castelanismos.
13. Os adverbios.
14. O seseo e a gheada.
15. O diálogo e os monólogos nos textos teatrais.

3.3 Criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe.

Bloque 1. Comunicación oral: falar e escoitar.

1. Comprender o sentido global de textos orais informativos dos medios de comunicación audiovisuais emitidos con claridade, de xeito directo e estilo sinxelo.
2. Utilizar de xeito guiado documentos audiovisuais valorándoos como instrumento de aprendizaxe.
3. Comprender e producir textos orais propios do uso cotián ou do ámbito académico.
4. Manter unha actitude de escoita activa, deixando falar os demais, sen anticiparse ao que van dicir e respectando as súas opinións.
5. Participar nas diversas situacións de intercambio oral que se producen na aula amosando valoración e respecto polas normas que rexen a interacción oral.

6. Amosar interese por expresarse en público coherentemente, usando nexos básicos adecuados e presentando estratexias elementais para facer comprender a mensaxe.
7. Elaborar textos sinxelos propios dos medios de comunicación mediante simulación.
8. Reforzar a eficacia comunicativa das súas mensaxes orais, coa utilización de elementos propios da linguaxe xestual.
9. Amosar respecto e cooperación nas situacións de aprendizaxe en grupo.
10. Interesarse por amosar unha pronuncia e entoación adecuadas.
11. Usar, dunha forma xeral, unha linguaxe non discriminatoria e respectuosa coas diferenzas.
12. Identificar variedades lingüísticas de carácter xeográfico en textos orais, sinalando as diferenzas fonéticas, morfolóxicas e léxicas máis evidentes.
13. Identificar a lingua galega con diversos contextos de uso oral.

Bloque 2. Comunicación escrita: ler.

1. Comprender, localizar e seleccionar información explícita en textos escritos de soportes variados (webs infantís, libros, carteis...).
2. Interpretar e comprender, de maneira xeral, a información procedente de gráficos, esquemas sinxelos e ilustracións en textos.
3. Realizar o subliñado das ideas principais dun texto sinxelo e esquematizar e resumir o seu contido.
4. Utilizar, de maneira xeral, estratexias para mellorar a lectura.
5. Utilizar as tecnoloxías da información para obter información necesaria para a realización das súas tarefas.
6. Ler, en silencio ou en voz alta, textos en galego adaptados aos seus intereses.
7. Coñecer o funcionamento da bibliotecas de aula, centro, así como as virtuais, colaborando no seu coidado e mellora, e participar en actividades literarias.
8. Ter interese por ter unha biblioteca propia.
9. Amosar interese polos textos escritos como fonte de aprendizaxe e medio de comunicación.
10. Amosar certa autonomía lectora e capacidade de selección de textos do seu interese, así como ser quen de expresar preferencias.

Bloque 3. Comunicación escrita: escribir.

1. Usar, de maneira xeral, as estratexias de planificación, textualización e revisión do texto.
2. Crear textos sinxelos de diferente tipoloxía que permitan narrar, describir e resumir emocións e informacións relacionadas con situacións cotiás e aqueles que sexan característicos dos medios de comunicación.
3. Elaborar textos do ámbito académico para obter, organizar e comunicar información.
4. Elaborar textos sinxelos que combinen a linguaxe verbal e a non verbal.
5. Usar, de xeito guiado, programas informáticos de procesamento de texto.
6. Utilizar recursos gráficos e paratextuais que faciliten a comprensión dos textos.
7. Coidar a presentación dos traballos escritos en calquera soporte e valorar a lingua escrita como medio de comunicación.

Bloque 4. Coñecemento da lingua.

1. Utilizar terminoloxía lingüística e gramatical básica, como apoio á comprensión e á produción de textos, así como aplicar o seu coñecemento no uso da lingua.
2. Aplicar, de forma xeral, as normas ortográficas xerais e as de acentuación en particular, apreciando o seu valor social e a necesidade de cingirse a elas.
3. Utilizar correctamente as regras de puntuación, así como construír correctamente as oracións desde o punto de vista sintáctico, nas producións orais e escritas.
4. Recoñecer e empregar os conectores básicos.
5. Identificar intuitivamente o suxeito e o predicado, así como o papel semántico do suxeito, para mellorar a comprensión e a produción de textos.
6. Usar o dicionario en papel ou dixital, con certa autonomía.
7. Identificar palabras compostas e derivadas, así como sinónimos, antónimos e palabras polisémicas de uso habitual, para comprender e producir textos.
8. Valorar a lingua galega dentro da realidade plurilingüe e pluricultural de España e de Europa.
9. Establecer relacións elementais entre as diversas linguas que utiliza ou está a aprender o alumnado, para reflexionar sobre como mellorar os seus procesos comunicativos na lingua galega.

Bloque 5. Educación literaria.

1. escoitar, memorizar, reproducir e valorar textos procedentes da literatura popular galega, así como da literatura galega en xeral.
2. Ler textos e obras en galego da literatura infantil, adaptacións breves de obras clásicas e literatura actual, en diferentes soportes.
3. Identificar o xénero literario ao que pertence uns textos dados.
4. Recrear e compoñer poemas e relatos a partir de modelos sinxelos.
5. Participar activamente en dramatizacións de situacións e de textos literarios adaptados á súa idade.
6. Valorar a literatura en calquera lingua, como vehículo de comunicación, fonte de coñecemento doutros mundos, tempos e culturas, e como recurso de gozo persoal.
7. Amosar interese, respecto e tolerancia ante as diferenzas persoais, sociais e culturais.

3.4 Estándares de aprendizaxe.

1º Trimestre:

- escoita textos orais atentamente.
- Le un texto narrativo con fluidez.
- Comprende o sentido global dun texto e responde cuestións de comprensión.
- Asimila e aplica o vocabulario aprendido: léxico referido á lectura.
- Coñece como está organizado un dicionario e manéxao con soltura.
- Diferencia entre comunicación verbal e non verbal.
- Identifica a sílaba tónica das palabras, diferenciándoa das átonas.
- Sabe que é o acento gráfico.
- Comprende a estrutura e a utilidade da axenda escolar e fai anotacións.
- Distingue un texto narrativo en primeira persoa e os elementos que o identifican.
- Mostra interese por coñecer algúns vestixios históricos da nosa cultura.
- Asimila e aplica o vocabulario aprendido: léxico referido á familia.
- Relaciona palabras sinónimas e palabras antónimas.
- Sabe que é un enunciado e identifica a oración como un tipo de enunciado que contén un verbo.
- Clasifica oracións segundo o seu significado.
- Recoñece as palabras agudas.
- Aplica as normas de acentuación das palabras agudas.

- Redacta unha breve biografía a partir dun modelo dado.
- Distingue un texto narrativo en terceira persoa e os elementos que o identifican.
- Mostra interese por coñecer algúns pintores e pintoras galegos, así como a súa obra.
- Le textos poéticos coa entoación adecuada.
- Asimila e aplica o vocabulario aprendido: léxico referido ás estacións do ano.
- Identifica palabras polisémicas e reconece os distintos significados.
- Identifica e diferencia o suxeito e o predicado nunha oración.
- Reconece a concordancia entre o suxeito e o predicado.
- Coñece as normas ortográficas que rexen a acentuación das palabra graves.
- Coñece as normas ortográficas que rexen a acentuación das palabra esdrúxulas.
- Identifica as palabras que riman nun poema.
- Escribe un poema breve tendo en conta a rima.
- Identifica exemplos de personificación e hipérbole.
- Mostra interese por coñecer algunhas mostras de arquitectura popular.
- Asimila e aplica o vocabulario aprendido: léxico referido ao Nadal.
- Reconece palabras homófonas e o seu significado.
- Identifica os nomes e sabe clasificalos.
- Clasifica oracións segundo o seu significado.
- Identifica os ditongos e divide en sílabas as palabras que os levan.
- Identifica os hiatos e divide en sílabas as palabras que os levan.
- Asocia onomatopeas co seu significado e utilízalas en producións propias.
- Reconece o retroso dun poema.
- Mostra interese por coñecer tradicións propias da nosa cultura.

2º Trimestre:

- escoita textos orais atentamente.
- Le un texto narrativo con fluidez.
- Comprende o sentido global dun texto e responde cuestións de comprensión.
- Asimila e aplica o vocabulario aprendido: léxico referido aos utensilios e electrodomésticos da cociña.
- Reconece, descompón e forma palabras compostas.
- Identifica o xénero de nomes dados e forma o feminino de nomes en masculino.
- Identifica o número de nomes dados e forma o plural de nomes en singular.
- Coñece e aplica as regras de uso da coma, do punto e dos dous puntos.
- Redacta unha receita de cociña a partir dun modelo dado.

- Identifica as principais características dun texto narrativo, así como a súa estrutura.
- Mostra interese por coñecer algunhas mostras da cerámica galega.
- Asimila e aplica o vocabulario aprendido: léxico referido á hixiene.
- Identifica prefixos e aplícaos para formar palabras novas.
- Recoñece adxectivos e fai a concordancia oportuna.
- Escribe correctamente palabras rematadas en -axe, -ite e -se e fai a concordancia en feminino.
- Elabora un cuestionario a partir dun modelo dado.
- Recoñece as características específicas dunha lenda.
- Mostra interese por coñecer algunhas mostras da nosa cultura e tradición.
- Asimila e aplica o vocabulario aprendido: léxico referido á roupa.
- Identifica sufixos e aplícaos para formar palabras novas.
- Identifica e emprega os artigos e as súas contraccións.
- Identifica e emprega os demostrativos e as súas contraccións.
- Escribe correctamente palabras con x e pronúnciaas adecuadamente.
- Discrimina na práctica algunhas palabras que comezan por ex- e por es-.
- Define obxectos tendo en conta as súas características.
- Analiza e conta contos populares.
- Mostra interese por coñecer algúns vestixios históricos da nosa cultura.
- Asimila e aplica o vocabulario aprendido: léxico referido ao parque.
- Identifica as palabras que forman unha familia léxica.
- Coñece e utiliza con corrección os posesivos.
- Coñece e utiliza con corrección os numerais.
- Escribe correctamente palabras con b.
- Entende e escribe textos normativos sinxelos, acordados a un determinado espazo.
- Le e analiza contos en verso.
- Mostra interese por coñecer o noso patrimonio histórico e cultural.

3º Trimestre:

- escoita textos orais atentamente.
- Le textos poéticos con fluidez e coa entoación adecuada.
- Comprende o sentido global dun texto e responde cuestións de comprensión.
- Asimila e aplica o vocabulario aprendido: léxico referido ao universo e á noite.
- Identifica as palabras pertencentes a un campo semántico.
- Coñece e utiliza con corrección os pronomes persoais.

- Escribe correctamente palabras con v.
- Escribe unha solicitude seguindo un modelo.
- Le unha cantiga de berce e identifica os seus trazos característicos.
- Asimila e aplica o vocabulario aprendido: léxico referido á auga.
- Identifica exemplos que dan conta da diversidade lingüística e recoñece a variedade estándar como a normativa.
- Identifica a persoa, o número e o tempo en diferentes formas verbais.
- Discrimina o uso de b e v nalgúns verbos rematados en -ber e -ver.
- Redacta un texto con sentido, ordenando os parágrafos e utilizando os conectores precisos.
- Compoñer un poema combinando a palabra con elementos plásticos.
- Mostra interese por coñecer algunhas mostras do noso patrimonio natural.
- Asimila e aplica o vocabulario aprendido: léxico referido á estación de tren.
- Identifica préstamos doutras linguas e o correspondente termo galego (se o hai).
- Conxuga en modo indicativo verbos regulares das tres conxugacións.
- Escribe con b todos os verbos rematados en -bir, excepto vir, servir e vivir.
- Identifica a noticia como xénero periodístico e recoñece as súas principais características.
- Describe o decorado dunha obra teatral e recoñece a súa finalidade.
- Mostra interese por coñecer algunhas mostras artísticas da nosa cultura.
- Asimila e aplica o vocabulario aprendido: léxico referido á festa.
- Identifica castelanismos e substitúeos polas palabras galegas correctas.
- Identifica os adverbios e clasifícaos segundo a circunstancia que indiquen: tempo, lugar ou modo.
- Identifica o seseo e a gheada como fenómenos propios da fala.
- Escribe correctamente un correo electrónico atendendo á súa estrutura específica.
- Escribe unha tarxeta de felicitación seguindo unhas pautas dadas.
- Identifica e diferencia o diálogo e o monólogo en textos teatrais.
- Mostra interese por coñecer o noso patrimonio histórico e cultural.

4. ÁREA DE LENGUA Y LITERATURA CASTELLANA.

4.1 Objetivos:

1. Participar en situaciones de comunicación dirigidas y espontáneas.
2. Expresarse de forma oral satisfaciendo las necesidades de comunicación en diferentes situaciones.
3. Comprender los mensajes orales.

4. Ampliar el vocabulario para la mejora de la expresión y la comunicación.
5. Comprender y memorizar diferentes tipos de textos.
6. Producir textos orales y sencillos relacionados con el ámbito cotidiano del alumno.
7. Utilizar el lenguaje oral para comunicarse.
8. Valorar los medios de comunicación social como instrumento de aprendizaje.
9. Leer y comprender distintos tipos de textos acordes a su edad.
10. Utilizar estrategias para la comprensión de textos.
11. Utilizar las TIC como medio para la lectura y comprensión de textos y para la realización de ejercicios.
12. Trabajar el Plan Lector para fomentar el gusto por la lectura.
13. Producir textos escritos de acuerdo con modelos sencillos.
14. Utilizar la lengua de forma oral y escrita.
15. Utilizar el diccionario como recurso.
16. Elaborar proyectos individuales o colectivos sobre diferentes temas del área.
17. Favorecer el pensamiento crítico.
18. Trabajar el plan de escritura para la mejora de la eficacia escritora y fomentar la creatividad.
19. Utilizar las TIC para presentar sus producciones.
20. Identificar los componentes básicos de una situación comunicativa.
21. Aplicar los conocimientos sobre la lengua para resolver problemas de comprensión de textos orales y escritos.
22. Conocer y aplicar las normas ortográficas y utilizarlas con corrección en los textos.
23. Reconocer e identificar los elementos de la frase: sujeto-predicado y su relación.
24. Reconocer la realidad plurilingüe de España.
25. Utilizar los textos literarios como fuente de disfrute y enriquecimiento.
26. Integrar la lectura expresiva y la comprensión de textos.
27. Utilizar las bibliotecas de aula y de centro para obtener información y disfrutar de la lectura.
28. Elaborar textos sencillos siguiendo patrones.
29. Identificar y corregir en textos orales y sencillos rasgos y expresiones que manifiesten discriminación.
30. Participar en dramatizaciones de textos literarios adaptados a la edad.

4.2 Contenidos:

1º Trimestre:

- Lectura y comprensión de un texto narrativo: Mi tío Teo.
- Uso de la mayúscula.

- La comunicación.
- Las lenguas de España.
- El diccionario.
- La coherencia
- La narración (I)
- Escribir canciones de juegos tradicionales.
- Lectura y comprensión de un texto narrativo: Seres increíbles.
- Sílabas tónica y átona y acentuación de palabras agudas, llanas y esdrújulas.
- Palabras sinónimas y antónimas.
- El texto: la cohesión (I).
- El narrador en primera persona.
- Organización de un concurso valorando después la lectura en voz alta de sus compañeros.
- Lectura y comprensión de un texto poético: Poemas y piratas.
- El diptongo y el hiato.
- Clases de oraciones.
- Palabras polisémicas y homónimas.
- El texto: la cohesión (II).
- La descripción en la narración.
- Elaboración de un folleto.
- Lectura y comprensión de un texto narrativo: La casa de Magín.
- Signos de puntuación: coma, punto y punto y coma.
- El nombre: género y número.
- Palabras homófonas.
- La descripción de lugares.
- El diálogo en la narración.
- Hacer un cartel.

2º Trimestre:

- Lectura y comprensión de un texto narrativo: La isla del tesoro.
- Los dos puntos, el punto suspensivo.
- Clases de nombres.
- Palabras compuestas.
- Las instrucciones.
- Teatro: los diálogos y las acotaciones.
- La interpretación de un gráfico.

- Lectura y comprensión de un texto narrativo: Cerote
- Palabras con bu-, bur- y bus.
- Palabras con geo- y gest-.
- El adjetivo: la concordancia.
- Palabras derivadas (I): i-, in-, im-, des-, pre- y re-, mono-, poli- y semi-
- La autobiografía.
- El teatro (II): El monólogo
- Elaboración de pies de foto
- Lectura y comprensión de un texto narrativo: Jardín de playa.
- Adjetivos terminados en -ava, -ave, -avo, -eva, -eve, -evo, -iva e -ivo.
- Clases de nombres.
- Prefijos aereo-, súper- y tele
- Sufijos: -on, -azo y -ante
- De la narración al teatro.
- La creación de textos discontinuos.
- Lectura y comprensión de un texto divulgativo: Las plantas.
- Palabras terminadas en -d y -z.
- Palabras que terminan en -aje, -eje, -jero/a y -jería
- Los determinantes posesivos y los numerales.
- Familias de palabras.
- Campos semánticos.
- El formulario.
- La lengua literaria: comparación y la personificación.
- Interpretación de un plano.

3º Trimestre:

- Lectura y comprensión de un texto narrativo: El conejo-sí y el coneje-no.
- Palabras terminadas en -ll e y, y con x.
- El pronombre personal.
- Gentilicios.
- La exposición.
- El poema: la rima y el ritmo.
- La entrevista.
- Lectura y comprensión de un texto narrativo: Vivir soñando.
- Palabras que terminan en hie-, hue, hui y verbos con h.

- El verbo: las conjugaciones.
- Coloquialismos y cultismos.
- Ideas principales y secundarias.
- El poema: la medida de los versos.
- Organizar un videofórum.
- Lectura y comprensión de un texto narrativo de ficción: La isla del Coral.
- Verbos terminados en -aba, -abas, -aban...
- Verbos haber y a ver.
- El verbo: tiempo y formas simples y compuestas.
- Frases hechas y refranes.
- La noticia.
- El cómic.
- Trabajar como periodista.
- Lectura y comprensión de un texto narrativo: Estaciones poéticas.
- Verbos terminados en -ger y -gir.
- Verbos terminados en -bir y -buir.
- El adverbio.
- Preposiciones.
- Conjunciones copulativas y adversativas.
- La comunicación verbal y no verbal.
- La argumentación.
- Lectura y literatura.
- Crear un blog.

4.3. Criterios de Evaluación y Estándares de Aprendizaje.

Bloque 1. Comunicación oral: hablar y escuchar.

1. Expresarse oralmente en situaciones comunicativas propias de la vida escolar, participando en conversaciones que traten temas cotidianos.
2. Participar en encuestas o entrevistas, utilizando estrategias y expresiones adecuadas, expresando su opinión personal.
3. Producir y presentar mensajes verbales y no verbales utilizando estrategias, habilidades y normas adecuadas a diferentes situaciones de comunicación.
4. Expresar y producir textos orales sencillos según su tipología: narrativos, descriptivos,

informativos, instructivos y argumentativos.

5. Comprender el sentido y las características de los textos orales según su tipología, reconociendo las ideas principales, deduciendo el significado de las palabras por su contexto y ampliando su vocabulario.
6. Memorizar, crear y reproducir cuentos, historias, textos sencillos cercanos a sus gustos e intereses, representando pequeñas obras de teatro con ayuda de los recursos expresivos lingüísticos y no lingüísticos de su cuerpo.

Bloque 2. Comunicación escrita: leer.

1. Leer en voz alta diferentes textos, con fluidez y entonación adecuada.
2. Comprender distintos tipos de textos adaptados a la edad y utilizando la lectura como medio para ampliar el vocabulario y fijar la ortografía correcta.
3. Leer en silencio diferentes textos valorando el progreso en la velocidad y la comprensión.
4. Aplicar estrategias de lectura para la comprensión interpretación de textos escritos integrando los tres momentos del proceso lector: antes de la lectura, durante la lectura y después de la lectura.
5. Leer, comprender, interpretar y valorar textos orales propios del ámbito personal y familiar, ámbito escolar y ámbito social, captando su sentido global, identificando la información relevante, extrayendo informaciones concretas, realizando inferencias, determinando la actitud del hablante y valorando algunos aspectos de su forma y su contenido.
6. Manifestar una actitud crítica ante la lectura de cualquier tipo de textos u obras literarias a través de una lectura reflexiva que permita identificar posturas de acuerdo o desacuerdo respetando en todo momento las opiniones de los demás.
7. Utilizar los diccionarios, la biblioteca del centro y las Tecnologías de la Información y Comunicación como fuente de obtención de información.
8. Leer por propia iniciativa diferentes tipos de textos.
9. Llevar a cabo el plan lector que dé respuesta a una planificación sistemática de mejora de la eficacia lectora y fomente el gusto por la lectura.

Bloque 3. Comunicación escrita: escribir.

1. Utilizar la lengua, de forma oral y escrita, para formular y responder a preguntas, narrar

historias y expresar sentimientos, experiencias y opiniones.

2. Producir textos con diferentes intenciones comunicativas con coherencia, respetando su estructura y aplicando las reglas ortográficas, cuidando la caligrafía, el orden y la presentación.
3. Aplicar todas las fases del proceso de escritura en la producción de textos escritos de distinta índole: planificación, textualización, revisión y reescritura, utilizando esquemas y mapas conceptuales, aplicando estrategias de tratamiento de la información, redactando sus textos con claridad, precisión y corrección, revisándolos para mejorarlos y evaluando, con la ayuda de guías, las producciones propias y ajenas.
4. Utilizar el diccionario como recurso para resolver dudas sobre la lengua, el uso o la ortografía de las palabras.
5. Elaborar proyectos individuales o colectivos sobre diferentes temas del área.
6. Buscar una mejora progresiva en el uso de la lengua, explorando cauces que desarrollen la sensibilidad, la creatividad y la estética.
7. Favorecer a través del lenguaje la formación de un pensamiento crítico que impida discriminaciones y prejuicios.
8. Llevar a cabo el plan de escritura que dé respuesta a una planificación sistemática de mejora de la eficacia escritora y fomente la creatividad.
9. Utilizar las TIC de modo eficiente y responsable para presentar sus producciones.

Bloque 4. Conocimiento de la lengua.

1. Identificar los componentes básicos de cualquier situación comunicativa.
2. Aplicar los conocimientos sobre la lengua para resolver problemas de comprensión de textos orales y escritos y para la composición y revisión progresivamente autónoma de los textos propios y ajenos, utilizando la terminología gramatical necesaria para la explicación de los diversos usos de la lengua.
3. Conocer y aplicar las normas ortográficas y utilizarlas con corrección en los textos escritos ajustando progresivamente su producción en situaciones reales de comunicación escrita a las convenciones establecidas.
4. Comprender, explicar y valorar las relaciones semánticas que se establecen entre las palabras.
5. Reconocer e identificar los elementos de la frase, sujeto y predicado, y su relación.

6. Reconocer la realidad plurilingüe de España valorándola como una riqueza de nuestro patrimonio histórico y cultural.

Bloque 5. Educación literaria.

1. Apreciar el valor de los textos literarios y utilizar la lectura como fuente de disfrute e información y considerarla como un medio de aprendizaje y enriquecimiento personal de máxima importancia.
2. Integrar la lectura expresiva y la comprensión e interpretación de textos literarios narrativos, líricos y dramáticos en la práctica escolar, diferenciando las principales convenciones formales de los géneros.
3. Utilizar las bibliotecas de aula y de centro para obtener información y disfrutar de la lectura de obras literarias apropiadas.
4. Elaborar textos sencillos, siguiendo patrones característicos, empleando de forma coherente la lengua escrita y la imagen.
5. Identificar y corregir, en textos orales y escritos, los rasgos y expresiones que manifiesten discriminación social, cultural, étnica y de género.
6. Participar con interés en dramatizaciones de textos literarios, orales y escritos, adaptados a la edad y de producciones propias o de los compañeros, utilizando adecuadamente los recursos básicos de los intercambios orales y de la técnica teatral.

Estándares de aprendizaje:

1º trimestre:

- Lee una narración con la entonación, el ritmo y la velocidad adecuados.
- Responde correctamente a las actividades de comprensión.
- Utiliza las mayúsculas en los nombres propios, al comienzo de un escrito y después de punto.
- Identifica el significado de una serie de abreviaturas.
- Reconoce el emisor, el receptor y el mensaje en situaciones comunicativas dadas.
- Identifica las comunidades autónomas bilingües y las lenguas oficiales de España.
- Ordena palabras alfabéticamente y las localiza en el diccionario.
- Reconoce la unidad del tema y la progresión informativa como elemento de coherencia textual.
- Crea dos párrafos nuevos coherentes.
- Reconoce al narrador en tercera persona y ajeno a los hechos en una leyenda.
- Es capaz de contar en voz alta una leyenda sobre uno de los personajes propuestos, que ha

buscado en la biblioteca o en Internet.

- Es capaz de diferenciar distintos tipos de textos lúdicos tradicionales.
- Lee un texto narrativo con la pronunciación, el ritmo y la entonación adecuados y responde correctamente a las actividades de comprensión.
- Localiza la sílaba tónica sabiendo que puede ocupar diferentes lugares en las palabras.
- Reconoce y escribe correctamente palabras agudas, llanas y esdrújulas
- Conoce el significado de enunciado y distingue entre frase y oración.
- Define y diferencia el sujeto y el predicado identificando sus núcleos en oraciones sencillas.
- Reconoce el sujeto en oraciones dadas independientemente de su lugar.
- Utiliza sinónimos y sabe definir el concepto de sinonimia.
- Forma antónimos añadiendo los prefijos i-, in-, -im- y des-.
- Escribe oraciones contrarias cambiando una palabra por su antónimo.
- Reconoce en un texto palabras del mismo campo semántico, sinónimos, palabras derivadas y la elipsis como procedimientos de cohesión.
- Reescribe un texto para darle cohesión.
- Reconoce al narrador-protagonista en primera persona.
- Escribe una narración en primera persona a partir de unas viñetas.
- Es capaz de leer y responder una encuesta oficial y elaborar una.
- Lee el poema con la debida entonación y con el ritmo adecuado y lo analiza adecuadamente.
- Separa correctamente las sílabas en palabras que contienen diptongos y en las que contienen hiatos.
- Aplica correctamente las reglas de acentuación en diptongos e hiatos.
- Define y escribe oraciones enunciativas afirmativas y negativas, interrogativas y exclamativas.
- Diferencia y utiliza correctamente las acepciones de palabras polisémicas.
- Reconoce y escribe correctamente palabras homófonas.
- Reconoce y emplea, en textos expositivos, conectores textuales de adición y de contraste.
- Reconoce las partes descriptivas en una narración.
- Reconoce la subjetividad en descripciones literarias.
- Conoce la estructura de un texto discontinuo.
- Reconoce el uso de la coma y del punto y coma en un texto y los escribe en los casos en que es necesario su uso.
- Coloca los distintos tipos de puntos en un texto sin puntuación.
- Define el concepto de nombre y los identifica.
- Define los conceptos de género y número, los identifica en nombres dados y hace transformaciones.

- Reconoce el género de los sustantivos que se identifican por el artículo.
- Identifica la forma y el significado de palabras homófonas.
- Reconoce el orden espacial, los nexos espaciales, los adjetivos especificativos y los nombres precisos en una descripción y los utiliza para describir una fotografía.
- Reconoce dentro de una narración el estilo directo e indirecto en el diálogo.
- Convierte el diálogo directo en indirecto y viceversa.
- Conoce las características de un cartel.

2º trimestre:

- Lee un texto teatral con la pronunciación, el ritmo y la entonación adecuados y analiza su contenido a partir de estrategias sencillas.
- Conoce y aplica la norma ortográfica referida al uso de los dos puntos.
- Aplica correctamente los puntos suspensivos.
- Diferencia entre nombre común, nombre propio, nombre individual y nombre colectivo.
- Conoce cómo se forman las palabras compuestas y las crea a partir de palabras simples.
- Comprende e interpreta instrucciones y reglas.
- Elabora instrucciones para realizar una actividad cotidiana.
- Reconoce los diálogos directos y las acotaciones en un texto teatral.
- Añade una intervención y una acotación a una escena teatral.
- Interpreta un gráfico.
- Lee un texto narrativo con la pronunciación, el ritmo y la entonación adecuados y analiza su contenido a partir de estrategias sencillas.
- Escribe correctamente palabras que empiezan por bu-, bur- y bus-.
- Escribe correctamente palabras que empiezan por geo- y gest-.
- Define el concepto de adjetivo y sabe reconocerlo junto al nombre al que acompaña.
- Fija el concepto de concordancia.
- Reconoce el significado que aportan a las palabras los prefijos i-, in-, im-, des-, pre- y re- y forma palabras.
- Identifica y utiliza correctamente las palabras que llevan los prefijos mono-, poli- y semi-.
- Reconoce los rasgos característicos de una autobiografía.
- Crea una pequeña autobiografía.
- Reconoce los monólogos en un texto teatral.
- Crea un monólogo a partir de una escena teatral dada.
- Organiza una exposición fotográfica.
- Lee el poema con la debida entonación y con el ritmo adecuado y analiza su contenido a partir de

estrategias sencillas.

- Escribe correctamente adjetivos terminados en -ava, -ave, -avo, -eva, -eve, -evo, -iva e -ivo.
- Define el concepto de artículo.
- Incorpora artículos a una serie de nombres propuestos.
- Reconoce y distingue los demostrativos.
- Conoce y aplica los prefijos aero-, super- y tele- a una serie de palabras y escribe su significado.
- Conoce el concepto de sufijo y sabe el significado que pueden añadir a las palabras los sufijos -ón, -azo y -ante.
- Reconoce los elementos de una carta y escribe una.
- Escribe una carta siguiendo indicaciones.
- Sabe las diferencias entre el género narrativo y el género teatral.
- Transforma una fábula en una pieza teatral.
- Conoce textos cotidianos (instrucciones, circular, horario, aviso...).
- Sabe leer el texto con la entonación adecuada y analiza su contenido a partir de estrategias sencillas.
- Conoce y aplica la norma ortográfica de las palabras que terminan en -d y en -z.
- Escribe correctamente palabras terminadas en -aje, -eje, -jero/a y -jería.
- Escribe palabras derivadas que incluyen la norma ortográfica trabajada.
- Define correctamente los determinantes posesivos y reconoce sus formas.
- Define los determinantes numerales y los diferencia de otro tipo de determinantes.
- Dada una serie de palabras, señala a qué familias pertenecen.
- Conoce el concepto de campo semántico.
- Reconoce el campo semántico al que pertenecen palabras dadas.
- Rellena un cuestionario.
- Reconoce personificaciones, comparaciones y metáforas.
- Trabaja con la descripción de un plano.

3º trimestre:

- Lee el texto con la pronunciación, la entonación y el ritmo adecuados y analiza su contenido.
- Escribe correctamente palabras con ll e y.
- Escribe formas verbales con y a partir de la forma de infinitivo.
- Conoce y aplica la norma ortográfica de palabras que incluyen la letra x.
- Completa oraciones con palabras con las dificultades estudiadas.
- Define el concepto de pronombre personal.
- Incorpora pronombres personales a enunciados incompletos.

- Relaciona pronombres personales y verbos de acuerdo con la concordancia.
- Reconoce y relaciona los gentilicios de algunas comunidades autónomas de España.
- Reconoce y practica con la exposición.
- Reconoce y practica con la rima en poesía.
- Reconoce los versos paralelos en poesía.
- Hace una entrevista.
- Lee el fragmento de un texto teatral con el ritmo y la entonación adecuados, y comprende el texto.
- Conoce y aplica las normas ortográficas referidas al uso de la h.
- Escribe correctamente las formas de los verbos haber, hacer, hablar, hallar y habitar.
- Define el concepto de verbo e identifica las conjugaciones.
- Utiliza correctamente los pronombres personales correspondientes a una serie de formas verbales dadas.
- Explica el significado de expresiones coloquiales.
- Relaciona coloquialismos y palabras de uso más formal.
- Diferencia la idea principal y las secundarias en un texto de divulgación.
- Completa un esquema con las ideas principales y secundarias.
- Reconoce las sinalefas en un poema.
- Conoce y aplica la regla de los finales agudos o esdrújulos para el cómputo silábico.
- Mide versos dados e inventa dos nuevos con el mismo número de sílabas.
- Organiza un videofórum.
- Escribe correctamente formas verbales terminadas en -aba, -abas, -ábamos, -abais, -aban.
- Diferencia los significados de haber y a ver.
- Reconoce formas verbales expresadas en presente, pasado y futuro.
- Cambia el tiempo de los verbos en oraciones dadas.
- Escribe una misma oración con el verbo en tres formas diferentes de pasado.
- Clasifica formas verbales simples y compuestas.
- Explica el significado de frases hechas.
- Completa diferentes refranes con palabras propuestas.
- Diferencia el titular y la entradilla en las noticias.
- Reconoce en las noticias la respuesta a las preguntas quién o qué, cuándo y dónde.
- Escribe una noticia a partir de los titulares propuestos.
- Reconoce y practica con viñetas, bocadillos y onomatopeyas en los cómics.
- Trabaja con textos periodísticos.
- Lee el texto con la velocidad, el ritmo y la entonación adecuados y responde correctamente a las preguntas relacionadas.

- Escribe correctamente palabras relacionadas con la norma ortográfica de los verbos acabados en bir y -buir.
- Identifica la definición de algunos verbos incluidos en la norma.
- Escribe correctamente palabras que empiezan por -ger y -gir-.
- Reconoce, en textos sencillos, las palabras que indican lugar, tiempo y modo.
- Cambia una serie de palabras que indican lugar y tiempo por sus antónimos.
- Completa oraciones con adverbios de lugar, de tiempo y de modo.
- Define el concepto de preposición y las identifica preposiciones en oraciones dadas.
- Define el concepto de conjunción y completa oraciones con conjunciones.
- Interpreta signos, sonidos y símbolos.
- Reconoce el significado convencional de ciertos signos.
- Inventa y dibuja señales para unos enunciados dados.
- Comprende los argumentos planteados en un ejemplo dado y da argumentos para defender una opinión.
- Lee y analiza fichas de lectura sobre libros narrativos.
- Reflexiona y opina sobre libros leídos.
- Trabaja con textos para el entorno digital.

5. **ÁREA DE MATEMÁTICAS.**

5.1 Objetivos:

1. Utilizar la resolución de problemas de forma eficaz tanto en procesos matemáticos como en situaciones de la vida diaria, reflexionando sobre los distintos pasos a seguir, realizando los cálculos necesarios y aplicándolo como estrategia para afrontar cualquier tipo de situación.
2. Hacer predicciones basándose en procedimientos matemáticos a través de la descripción, análisis y elaboración de conclusiones en contextos matemáticos aplicando el método científico.
3. Desarrollar habilidades personales para afrontar las tareas matemáticas evitando los bloqueos e inseguridades y reflexionando sobre las decisiones que se deben tomar.
4. Manejar los recursos tecnológicos para afrontar los diferentes retos matemáticos que se planteen en cuanto al tratamiento de la información o al apoyo al proceso de adquisición de los conocimientos.
5. Dominar la lectura, escritura y ordenación de los números naturales en su uso en los distintos procedimientos matemáticos.
6. Utilizar fracciones en la interpretación y resolución de problemas en contextos reales.

7. Manejar las habilidades básicas de cálculo en la aplicación de los conocimientos trabajados.
8. Utilizar el cálculo mental en la resolución de problemas.
9. Usar distintos instrumentos y unidades de medidas en la medición de ángulos.
10. Resolver problemas de la vida real con las magnitudes y medidas trabajadas.
11. Interpretar y elaborar información a través de la representación espacial valorando las expresiones artísticas basadas en las nociones geométricas básicas trabajadas.
12. Conocer y clasificar los distintos cuerpos geométricos a través de la manipulación y la observación.
13. Dominar el trazo de rectas y circunferencias en el entorno reconociendo sus diferentes formas de representación.
14. Expresar de forma compleja o incompleja las medidas de longitud, capacidad o peso.
15. Reconocer la simetría axial en algunas figuras y trazar su eje de simetría.
16. Dibujar el círculo y la circunferencia e identificar sus elementos.
17. Utilizar y elaborar gráficos y pictogramas para representar los datos dados en un problema.
18. Interpretar un croquis o plano y situar los puntos dados en un plano.
19. Operar, comparar y ordenar fracciones de igual denominador.
20. Usar las unidades de medida de la longitud, capacidad y peso apropiadamente.
21. Conocer y usar apropiadamente el sistema sexagesimal y los instrumentos de medida del tiempo.
22. Leer y escribir cantidades de dinero utilizando el símbolo € y la abreviatura cént.
23. Identificar los símbolos básicos en el sistema de numeración romano.
24. Leer, usar y escribir números ordinales en contextos reales para indicar la posición de un elemento en una serie o una relación de orden entre varios elementos.

5.2 Contenidos:

1º trimestre.

- Lectura del texto motivador e interpretación de la lámina para favorecer la expresión oral.
- Nombre y grafía de los números naturales menores que el millón.
- El Sistema de Numeración Decimal. Cifras y números: unidades, decenas, centenas, unidades de millar, decenas de millar y centenas de millar.
- Equivalencia entre los elementos del Sistema de Numeración Decimal: unidades, decenas, centenas, unidades de millar, decenas de millar y centenas de millar.
- El Sistema de Numeración Decimal: valor posicional de las cifras.
- Descomposición de números naturales atendiendo al valor posicional de sus cifras.
- Relaciones de orden entre números de hasta siete cifras (mayor que, menor que, igual a).

- Redondeo y aproximación de los números naturales a las unidades y decenas de millar.
- Utilización de los números ordinales. Comparación de números.
- Utilización de los números romanos.
- Operaciones con números naturales: adición y sustracción entre dos o tres números de hasta seis cifras.
- La propiedad asociativa y conmutativa de la suma.
- La prueba de la resta.
- El paréntesis.
- Utilización de la calculadora.
- Comprensión de informaciones, adquisición de vocabulario, uso de la lengua como instrumento de comunicación y mantenimiento de una actitud favorable hacia las matemáticas.
- Iniciativa y perseverancia a la hora de afrontar la resolución de problemas y de defender opiniones, desarrollando actitudes de respeto y colaboración al trabajar en grupo.
- Elaboración y uso de estrategias de cálculo mental para sumar y restar centenas completas a números de tres cifras.
- Lectura del texto motivador e interpretación de la lámina para favorecer la expresión oral.
- La multiplicación como una expresión abreviada de sumas de sumandos iguales.
- Los términos de la multiplicación y utilización del vocabulario adecuado relativo a la multiplicación y sus términos.
- Algoritmo de la multiplicación de un número de varias cifras por otro de una cifra llevando.
- La multiplicación por varias cifras.
- Las propiedades conmutativa, asociativa y distributiva de la multiplicación.
- Elaboración y uso de estrategias de cálculo mental: suma y resta de millares completos a números de cuatro cifras.
- Utilización de la multiplicación en contextos familiares y en la resolución de problemas.
- Resolución de problemas de la vida cotidiana aplicando la multiplicación.
- Resolución de problemas incidiendo en la importancia de ordenar correctamente el enunciado para facilitar su comprensión y la resolución del problema.
- Comprensión de informaciones, adquisición de vocabulario, uso de la lengua como instrumento de comunicación y mantenimiento de una actitud favorable hacia las matemáticas.
- Iniciativa y perseverancia a la hora de afrontar la resolución de problemas y de defender opiniones, desarrollando actitudes de respeto y colaboración al trabajar en grupo.
- Lectura del texto motivador e interpretación de la lámina para favorecer la expresión oral.
- Los términos de la división.
- La división con ceros en el cociente.

- La prueba de la división.
- La división exacta.
- La división inexacta.
- Algoritmo de la división con dividendos de hasta cuatro cifras y divisores de dos cifra.
- Resolución de problemas aplicando la división de números naturales.
- Elaboración y uso de estrategias de cálculo mental: sumar y restar ocho a números de tres cifras.
- Resolución de problemas de la vida cotidiana aplicando la división.
- Resolución de problemas incidiendo en la importancia de analizar las posibles soluciones que puede tener un problema para elegir la correcta.
- Comprensión de informaciones, adquisición de vocabulario, uso de la lengua como instrumento de comunicación y mantenimiento de una actitud favorable hacia las matemáticas.
- Iniciativa y perseverancia a la hora de afrontar la resolución de problemas y de defender opiniones, desarrollando actitudes de respeto y colaboración al trabajar en grupo.
- Lectura del texto motivador e interpretación de la lámina para favorecer la expresión oral.
- Lectura y escritura de números decimales.
- Los órdenes decimales: décimas y centésimas.
- Representación de números decimales en la recta numérica.
- Comparación y ordenación de números decimales.
- Aproximación de números decimales por redondeo.
- Sumas y restas de decimales.
- Multiplicación de un número decimal por un natural.
- Elaboración y uso de estrategias de cálculo mental: sumar y restar dieciocho a números de tres cifras.
- Resolución de problemas de la vida cotidiana los números decimales.
- Resolución de problemas incidiendo en la importancia de seleccionar bien los datos del problema.
- Comprensión de informaciones, adquisición de vocabulario, uso de la lengua como instrumento de comunicación y mantenimiento de una actitud favorable hacia las matemáticas.
- Iniciativa y perseverancia a la hora de afrontar la resolución de problemas y de defender opiniones, desarrollando actitudes de respeto y colaboración al trabajar en grupo.

2º trimestre.

- Lectura del texto motivador e interpretación de la lámina para favorecer la expresión oral.
- Lectura y escritura de números decimales.
- Los órdenes decimales: décimas y centésimas.
- Representación de números decimales en la recta numérica.

- Comparación y ordenación de números decimales.
- Aproximación de números decimales por redondeo.
- Sumas y restas de decimales.
- Multiplicación de un número decimal por un natural.
- Elaboración y uso de estrategias de cálculo mental: sumar y restar dieciocho a números de tres cifras.
- Resolución de problemas de la vida cotidiana los números decimales.
- Resolución de problemas incidiendo en la importancia de seleccionar bien los datos del problema.
- Comprensión de informaciones, adquisición de vocabulario, uso de la lengua como instrumento de comunicación y mantenimiento de una actitud favorable hacia las matemáticas.
- Iniciativa y perseverancia a la hora de afrontar la resolución de problemas y de defender opiniones, desarrollando actitudes de respeto y colaboración al trabajar en grupo.
- Lectura del texto motivador e interpretación de la lámina para favorecer la expresión oral.
- Lectura de los relojes analógico y digital.
- El tiempo próximo: horas, minutos y segundos. Equivalencias y transformaciones.
- Expresiones complejas e incomplejas de cantidades de tiempo.
- Suma y resta de expresiones complejas de tiempo.
- El sistema monetario en euros.
- Resolución de problemas con cantidades de dinero.
- Elaboración y uso de estrategias de cálculo mental: sumar y restar 101 a números de tres cifras.
- Resolución de problemas incidiendo en la importancia de plantear preguntas intermedias.
- Lectura del texto motivador e interpretación de la lámina para favorecer los aprendizajes sobre la medida.
- El metro como unidad universal de medida de longitud.
- Múltiplos y submúltiplos del metro, con sus equivalencias respectivas.
- Expresión en forma simple de una medida de longitud dada en forma compleja y viceversa.
- Sumar y restar medidas de longitud dadas en forma simple.
- Elaboración y uso de estrategias de cálculo mental: sumar y restar 12, 22, 32... a números de tres cifras.
- Resolución de problemas incidiendo en la importancia de elaborar una tabla para organizar datos y que sea más fácil la comprensión y resolución del problema.
- Lectura del texto motivador e interpretación de la lámina para favorecer los aprendizajes sobre la medida.
- El litro como unidad universal de medida de capacidad.
- Múltiplos y submúltiplos del litro, con sus equivalencias respectivas.

- El gramo como unidad universal de medida de peso.
- Múltiplos y submúltiplos del gramo, con sus equivalencias respectivas.
- Expresión en forma simple de una medida de capacidad o de peso dada en forma compleja y viceversa.
- Sumar y restar medidas de capacidad o de peso dadas en forma simple.
- Elaboración y uso de estrategias de cálculo mental: multiplicar por cuatro números de dos cifras y dividir entre cuatro números de dos y tres cifras.
- Resolución de problemas incidiendo en la importancia de seleccionar correctamente la pregunta.

3° trimestre.

- Lectura del texto motivador e interpretación del croquis para favorecer la expresión oral.
- Elementos geométricos: rectas, semirrectas y segmentos.
- Tipos de ángulos según su abertura y su posición.
- La medida de los ángulos.
- Relación entre ángulos y giros.
- Localización precisa de elementos en el espacio.
- Croquis y planos.
- Elaboración y uso de estrategias de cálculo mental: multiplicar por seis números de dos cifras y dividir entre seis números de dos y tres cifras.
- Resolución de problemas incidiendo en la importancia de buscar todas las posibles soluciones.
- Lectura del texto motivador e interpretación de la lámina para favorecer los aprendizajes sobre la medida.
- Los polígonos: elementos.
- Los triángulos: clasificación según sus lados y según sus ángulos.
- Los cuadriláteros: distinguir paralelogramos y no paralelogramos.
- La circunferencia: definición y elementos.
- El círculo: definición y elementos.
- Traslaciones y simetrías.
- Elaboración y uso de estrategias de cálculo mental: multiplicar por cinco números de dos cifras y dividir entre cinco números de dos y tres cifras.
- Resolución de problemas incidiendo en la importancia de simplificar el problema.
- Lectura del texto motivador e interpretación de la lámina.
- Los cuerpos geométricos tridimensionales. Identificación de sus elementos: caras, aristas y vértices.

- Cuerpos geométricos con todas las superficies planas: prismas y pirámides.
- Cuerpos geométricos con superficies curvas: cilindros, conos y esferas.
- Utilización de la terminología propia de la geometría.
- Valoración de la manipulación, la representación y la construcción de figuras geométricas como recurso del aprendizaje de la geometría.
- Elaboración y uso de estrategias de cálculo mental: multiplicar por once y por nueve números de dos cifras.
- Resolución de problemas en el espacio.
- Las tablas de frecuencia: su utilidad. Elaboración de cuadros y tablas de registro de datos.
- Los gráficos de barras y de líneas: representación e interpretación de los datos en gráficos de barras y de líneas.
- Los pictogramas: representación de los datos e interpretación.
- Elaboración y uso de estrategias de cálculo mental: multiplicar por diecinueve y por veintiuno números de dos cifras.
- Estrategias para resolver problemas: de extraer los datos contenidos en gráficos.

5.3. Criterios de evaluación y estándares de aprendizaje.

Bloque 1. Procesos, métodos y actitudes en Matemáticas.

1. Expresar verbalmente de forma razonada el proceso seguido en la resolución de un problema.
2. Utilizar procesos de razonamiento y estrategias de resolución de problemas, realizando los cálculos necesarios y comprobando las soluciones obtenidas.
3. Describir y analizar situaciones de cambio, para encontrar patrones, regularidades y leyes matemáticas, en contextos numéricos, geométricos y funcionales, valorando su utilidad para hacer predicciones.
4. Profundizar en problemas resueltos, planteando pequeñas variaciones en los datos, otras preguntas, etc.
5. Elaborar y presentar pequeños informes sobre el desarrollo, resultados y conclusiones obtenidas en el proceso de investigación.
6. Identificar y resolver problemas de la vida cotidiana, adecuados a su nivel, estableciendo conexiones entre la realidad y las Matemáticas y valorando la utilidad de los conocimientos matemáticos adecuados para la resolución de problemas.
7. Conocer algunas características del método de trabajo científico en contextos de situaciones problemáticas a resolver.
8. Planificar y controlar las fases de método de trabajo científico en situaciones adecuadas al nivel.

9. Desarrollar y cultivar las actitudes personales inherentes al quehacer matemático.
10. Superar bloqueos e inseguridades ante la resolución de situaciones desconocidas.
11. Reflexionar sobre las decisiones tomadas, aprendiendo para situaciones similares futuras.
12. Utilizar los medios tecnológicos de modo habitual en el proceso de aprendizaje, buscando, analizando y seleccionando información relevante en Internet o en otras fuentes, elaborando documentos propios, haciendo exposiciones y argumentaciones de los mismos.
13. Seleccionar y utilizar las herramientas tecnológicas y estrategias para el cálculo, para conocer los principios matemáticos y resolver problemas.

Bloque 2. Números

1. Leer, escribir y ordenar, los números naturales de hasta siete cifras, interpretando el valor posicional de cada una de ellas, comparando y ordenándolos por el valor posicional y en la recta numérica, utilizándolos en la interpretación y la resolución de problemas en contextos reales.
2. Leer, escribir y ordenar números romanos, utilizándolos en la interpretación y la resolución de problemas en contextos reales.
3. Leer, escribir y ordenar fracciones y números decimales, utilizándolos en la interpretación y la resolución de problemas en contextos reales.
4. Realizar cálculos numéricos básicos con las operaciones de suma, resta, multiplicación utilizando diferentes estrategias y procedimientos.
5. Conocer, elaborar y utilizar estrategias básicas de cálculo mental y aplicarlas a la resolución de problemas.
6. Identificar y diferenciar las divisiones exactas y las inexactas y reconocer las relaciones existentes entre sus términos para aplicarlas a la realización de cálculos y a la comprobación de resultados (prueba de la división).

Bloque 3. Medidas.

1. Interpretar textos numéricos, resolver problemas relacionados con la medida en contextos de la vida cotidiana, utilizando las unidades de medida, explicando el proceso seguido, escogiendo los instrumentos de medida más adecuadas en cada caso, estimando la medida de magnitudes de longitud, capacidad, peso y tiempo haciendo previsiones razonables.
2. Identificar y escoger las unidades e instrumentos de medida más adecuados para medir ángulos.
2. Interpretar con sentido textos numéricos y resolver problemas de la vida cotidiana relacionados con las medidas y sus magnitudes.
3. Aplicar las equivalencias y realizar transformaciones de unas unidades a otras.

4. Saber expresar una unidad de forma compleja e incompleja.

Bloque 4. Geometría.

1. Describir una representación espacial (croquis, callejeros, planos sencillos...), interpretar y elaborar informaciones referidas a situaciones y movimientos (seguir un recorrido dado, indicar una dirección) y valorar expresiones artísticas, utilizando como elementos de referencia las nociones geométricas básicas (situación, alineamiento, movimientos).
2. Reconocer y describir formas y cuerpos geométricos del espacio (cubos, prismas, cilindros, esferas), a través de la manipulación y la observación, y realizar clasificaciones según diferentes criterios.
3. Reconocer y representar las posibles posiciones de rectas en el entorno.
4. Reconocer y representar posiciones relativas de rectas y circunferencias.
5. Construir cuerpos geométricos a partir del dibujo que representa el desarrollo de un cuerpo geométrico sencillo.

Bloque 5. Estadística y probabilidad.

1. Interpretar textos numéricos, resolver problemas. Recoger datos utilizando técnicas de recuento, registrar ordenando los datos atendiendo a criterios de clasificación y expresando el resultado en forma de tabla o gráfica.
2. Formular y resolver problemas que impliquen recogida, representación y análisis de datos.

Estándares de aprendizaje:

1º trimestre.

- Lee, escribe y cuenta números naturales hasta el millón en textos numéricos y de la vida cotidiana.
- Conoce y utiliza los números para expresar con claridad y precisión datos e informaciones.
- Expresa y escribe correctamente los números representados en el ábaco.
- Representa un número dado en el ábaco, utilizando razonamientos apropiados e interpretando el valor de posición en cada una de sus cifras.
- Conoce y aplica la equivalencia entre los órdenes de unidades de un número.
- Escribe números de siete cifras a partir de su descomposición según el orden de unidades y según el valor de posición de sus cifras.
- Compone y descompone números según el orden de unidades y según el valor de posición de cada una de sus cifras.
- Compara y ordena, de mayor a menor y viceversa, números de hasta siete cifras.

- Utiliza los signos «mayor que», $>$, y «menor que», $<$, para comparar y ordenar números.
- Oral, mentalmente o por escrito, redondea números a las unidades o decenas de millar más próximos.
- Utiliza el redondeo o la aproximación para estimar cantidades en la vida cotidiana, para tener una idea aproximada de la cantidad y comprender el mensaje.
- Lee y escribe números ordinales y los utiliza en contextos reales para indicar la posición de un elemento en una serie o una relación de orden entre varios elementos.
- Identifica los símbolos básicos en el sistema de numeración romano.
- Conoce las reglas de la numeración romana.
- Realiza conversiones entre el sistema numérico romano y el sistema numérico decimal.
- Interpreta y resuelve sumas expresadas en forma aritmética de dos o tres sumandos de hasta seis cifras.
- Calcula el resultado de una suma dados sus sumandos.
- Aplica la propiedad asociativa de la suma.
- Aplica la propiedad conmutativa cambiando el orden de los sumandos para facilitar el cálculo.
- Interpreta y resuelve restas expresadas en forma aritmética.
- Comprueba los resultados empleando la prueba de la resta.
- Aplica el paréntesis en la resolución de operaciones combinadas.
- Aplica la suma a la resolución de problemas de una o de dos operaciones.
- Aplica la resta a la resolución de problemas de una o de dos operaciones.
- Usa la calculadora aplicando las reglas de su funcionamiento para resolver operaciones y problemas.
- Expone ante el grupo los pasos seguidos en el proceso de resolución de problemas e interioriza los mismos.
- Comprende informaciones, adquiere el vocabulario propio de la suma y resta y expresa conocimientos y opiniones de forma oral y escrita.
- Muestra actitudes solidarias y de respeto hacia los demás.
- Aplica estrategias de cálculo mental para sumar y restar centenas completas a números de tres cifras.
- Identifica los lugares donde se favorece la cultura y la socialización (colegio, biblioteca, museo...).
- Reconoce la importancia y la utilidad de estos lugares.
- Expresa y escribe los museos más representativos que hay en su ciudad o entorno más cercano.
- Utiliza las herramientas digitales para obtener información solicitada.
- Distingue los casos en los que se tiene que utilizar la suma y en cuáles la multiplicación.

- Escribe expresiones de sumandos iguales como multiplicaciones y viceversa.
- Escribe multiplicaciones utilizando correctamente el signo «×» y diferenciando los factores y el producto.
- Realiza multiplicaciones de números de varias cifras por números de una cifra llevando.
- Realiza multiplicaciones entre números de varias cifras llevando.
- Aplica la propiedad asociativa de la multiplicación.
- Aplica la propiedad conmutativa cambiando el orden de los factores para facilitar el cálculo.
- Aplica la propiedad distributiva.
- Resuelve problemas en los que interviene la multiplicación referidos a situaciones de la vida cotidiana.
- Reconoce situaciones de la vida cotidiana que puedan ser resueltas mediante el uso de la multiplicación.
- Calcula mentalmente sumas de millares completos a números de cuatro cifras.
- Calcula mentalmente restas de millares completos a números de cuatro cifras.
- Ordena correctamente los datos del enunciado.
- Resuelve problemas sistematizando los pasos necesarios para su resolución.
- Comprende informaciones, adquiere el vocabulario propio de la multiplicación y expresa conocimientos y opiniones de forma oral y escrita.
- Muestra actitudes solidarias y de respeto hacia los demás.
- Identifica distintos deportes que se pueden practicar en el colegio.
- Reconoce la importancia del trabajo en equipo para lograr éxito en el deporte.
- Reconoce la actividad física como un hábito de vida saludable.
- Investiga sobre las fiestas deportivas que hay en nuestro pueblo, distrito, ciudad, etc., con el fin de conocerlas y promover la participación en las mismas.
- Conoce y utiliza la nomenclatura propia de la división e identifica sus términos.
- Expresa situaciones de reparto mediante la simbología y nomenclatura propia de la división.
- Conoce y aplica la estrategia para dividir con ceros intermedios en el cociente.
- Conoce y aplica la estrategia para dividir con ceros finales en el cociente.
- Conoce y aplica la prueba de la división.
- Expresa multiplicaciones en forma de división y viceversa.
- Diferencia la división exacta de la división inexacta en función del resto.
- Conoce y aplica las relaciones existentes entre los términos de la división exacta e inexacta a la realización de cálculos y a la comprobación de resultados.
- Realiza divisiones con dividendos de hasta cuatro cifras y divisores de dos cifras utilizando el algoritmo.

- Aplica la propiedad fundamental de la división en la realización de cálculos y en la resolución de problemas.
- Valora la importancia del algoritmo de la división en la vida cotidiana.
- Calcula mentalmente sumas y restas de ocho a números de tres cifras.
- Resuelve el problema seleccionando la solución correcta.
- Justifica el motivo por el que las otras soluciones son incorrectas.
- Comprende informaciones, adquiere el vocabulario propio de la división y expresa conocimientos y opiniones de forma oral y escrita.
- Colabora y participa activamente en beneficio del grupo.
- Expone ante el grupo los pasos seguidos en el proceso de resolución de problemas e interioriza los mismos.
- Lee y escribe números decimales con cifras y con letras.
- Escribe números decimales hasta la centésima tanto con cifras como con letras.
- Diferencia la parte entera y la parte decimal de un número.
- Interpreta el valor de cada una de las cifras de un número decimal según la posición que ocupa.
- Descompone números decimales según el valor posicional de las cifras y según los distintos órdenes de unidades.
- Representa e identifica números decimales en la recta numérica.
- Compara números decimales y utiliza los símbolos correspondientes.
- Ordena en orden creciente o decreciente números decimales.
- Aproxima, por redondeo, números decimales a las unidades.
- Aproxima, por redondeo, números decimales a las décimas.
- Suma y resta números decimales.
- Multiplica un decimal por un natural.
- Calcula mentalmente sumas y restas de dieciocho a números de tres cifras.
- Aplica el cálculo con números decimales a la resolución de situaciones problemáticas y juzga su utilidad.
- Resuelve el problema seleccionando los datos para su correcta solución.
- Resuelve problemas sistematizando los pasos necesarios para su resolución.
- Comprende informaciones, adquiere el vocabulario propio de la división y expresa conocimientos y opiniones de forma oral y escrita.
- Colabora y participa activamente en beneficio del grupo.

2º trimestre:

- Reconoce en la lectura los elementos relacionados con los contenidos de la unidad y activa los

conocimientos previos relativos a las fracciones, respondiendo a las preguntas realizadas.

- Utiliza las fracciones para representar las partes iguales en las que se divide un objeto o cantidad.
- Identifica cada uno de los términos de una fracción y conoce su significado.
- Lee y escribe fracciones.
- Representa gráficamente fracciones, mediante la utilización de figuras planas, por la división de la unidad en partes iguales.
- Escribe el valor decimal de una fracción decimal y viceversa.
- Compara y ordena fracciones de igual denominador.
- Compara fracciones con la unidad y establece relaciones de orden utilizando los símbolos «>», «<» e «=».
- Halla, de forma automatizada, el cálculo de la fracción de una cantidad.
- Realiza sumas y restas de fracciones de igual denominador.
- Calcula mentalmente sumas y restas de 11 a números de tres cifras.
- Elabora un gráfico o dibujo para facilitar la comprensión y resolución del problema.
- Resuelve problemas sistematizando los pasos necesarios para su resolución.
- Comprende informaciones, adquiere el vocabulario propio de las fracciones y expresa conocimientos y opiniones de forma oral y escrita.
- Reconoce en el texto y la ilustración los contenidos del tema y responde a las preguntas que le hacen.
- Lee la hora de un reloj analógico o uno digital diferenciando el formato de 12 horas y el formato de 24 horas.
- Dibuja, en una esfera de reloj vacía, la hora que se le indica.
- Calcula la duración de una actividad conociendo la hora del inicio y la del final.
- Calcula el tiempo que falta o el tiempo transcurrido desde una hora determinada.
- Hace cambios de unidades de tiempo, pasando de una unidad mayor a otra menor.
- Hace cambios de unidades, pasando de una unidad menor a otra mayor.
- Traduce cantidades de tiempo de forma compleja a incompleja y viceversa.
- Suma y resta cantidades de tiempo que se le presentan en forma compleja.
- Conoce las monedas y los billetes de curso legal y su valor, reconociendo el euro como moneda oficial de España y de la zona euro de Europa.
- Establece las equivalencias básicas entre euros y céntimos.
- Lee y escribe cantidades de dinero utilizando el símbolo € y la abreviatura cént.
- Resuelve problemas con cantidades de dinero. Suma y resta cantidades de dinero.
- Calcula estrategias de cálculo mental para sumar y restar 101 a números de tres cifras.
- Selecciona correctamente las preguntas.

- Resuelve problemas sistematizando y planteando las preguntas intermedias necesarias.
- Reconoce y utiliza el metro como unidad principal de medida de longitud.
- Identifica la unidad de medida más adecuada para cada caso, teniendo en cuenta la magnitud a medir.
- Reconoce las unidades de longitud.
- Sabe establecer equivalencias entre las diversas unidades de medida de longitud.
- Sabe expresar unidades en forma compleja e incompleja.
- Suma y resta adecuadamente unidades de medida.
- Elabora y utiliza estrategias de medida y realiza estimaciones.
- Resuelve problemas de la vida real siguiendo un orden y los pasos establecidos.
- Aplica las estrategias aprendidas para la resolución de problemas.
- Calcula mentalmente sumas y restas de 12, 22, 32, a números de tres cifras.
- Elabora un gráfico o tabla para facilitar la comprensión y resolución del problema.
- Resuelve problemas sistematizando los pasos necesarios para su resolución.
- Reconoce en la lectura los elementos relacionados con los contenidos de la unidad y activa los conocimientos previos relativos a las medidas de capacidad y de peso.
- Reconoce y utiliza el litro como unidad principal de medida de capacidad.
- Reconoce las unidades de capacidad.
- Reconoce y utiliza el gramo como unidad principal de medida de peso.
- Reconoce las unidades de peso.
- Sabe establecer equivalencias entre las diversas unidades de medida de capacidad y de peso.
- Sabe expresar unidades en forma compleja e incompleja.
- Suma y resta adecuadamente unidades de medida de capacidad y de peso.
- Elabora y utiliza estrategias de medida y realiza estimaciones.
- Resuelve problemas de la vida real siguiendo un orden y los pasos establecidos.
- Aplica las estrategias aprendidas para la resolución de problemas.
- Calcula mentalmente multiplicaciones de números de dos cifras por cuatro y divisiones de números de dos y tres cifras entre cuatro.
- Selecciona correctamente la pregunta.
- Resuelve problemas sistematizando los pasos necesarios para su resolución.

3º trimestre:

- Identifica, diferencia y nombra rectas, semirrectas y segmentos.
- Identifica, construye y nombra los ángulos en función de su abertura y posición.
- Utiliza el semicírculo graduado para medir ángulos.

- Identifica ángulos y giros.
- Sitúa y expresa correctamente la localización de un elemento en un croquis o en un plano sencillo.
- Multiplica mentalmente números de dos cifras por seis y divide mentalmente entre seis números de dos y tres cifras.
- Busca todas las posibles soluciones.
- Resuelve problemas sistematizando los pasos necesarios para su resolución.
- Lee el texto, observa la ilustración y responde a las cuestiones planteadas identificando los contenidos de la unidad.
- Identifica los elementos de un polígono.
- Calcula el perímetro de un polígono.
- Clasifica triángulos según sus lados.
- Clasifica triángulos según sus ángulos.
- Clasifica los cuadriláteros en paralelogramos y no paralelogramos.
- Identifica los elementos de la circunferencia.
- Identifica los elementos del círculo.
- Identifica los ejes de simetría de figuras simétricas.
- Identifica dos figuras simétricas respecto a un eje.
- Identifica traslaciones.
- Calcula mentalmente multiplicaciones de números de dos cifras por cinco y divisiones de números de dos y tres cifras entre cinco.
- Simplifica el problema.
- Resuelve problemas sistematizando los pasos necesarios para su resolución.
- Reconoce y describe las formas presentes en la lámina de motivación.
- Reconoce y nombra los elementos básicos de los cuerpos geométricos: caras, aristas y vértices.
- Reconoce las figuras geométricas desde varios puntos de vista.
- Diferencia un prisma de una pirámide.
- Reconoce los prismas y nombra sus características y elementos.
- Reconoce las pirámides y nombra sus características y elementos.
- Reconoce y diferencia el cilindro, el cono y la esfera desde distintos puntos de vista.
- Identifica los elementos básicos del cilindro: superficie curva y cara.
- Identifica los elementos básicos del cono: superficie curva, vértice y cara.
- Identifica los elementos básicos de la esfera: superficie curva.
- Construye cuerpos geométricos a partir del dibujo que representa el desarrollo de un cuerpo geométrico sencillo.
- Aplica la nomenclatura geométrica en la descripción de objetos, procesos y resultados.

- Muestra interés por los procedimientos manipulativos como vías para el aprendizaje.
- Calcula mentalmente multiplicaciones de números de dos cifras por nueve y por once.
- Resuelve problemas en el espacio sistematizando los pasos necesarios para su resolución.
- Construye tablas de frecuencia para la recogida de datos.
- Lee e interpreta datos recogidos en tablas de frecuencia.
- Construye gráficos de barras a partir de los datos recogidos en tablas.
- Lee e interpreta gráficos de barras y de líneas.
- Construye gráficos con pictogramas.
- Lee e interpreta gráficos con pictogramas.
- Calcula mentalmente multiplicaciones de números de dos cifras por diecinueve y por veintiuno.
- Aplica correctamente la estrategia de extraer los datos contenidos en gráficos.

6. **ÁREA DE CIENCIAS NATURAIS.**

6.1 Obxectivos.

1. Identificar e localizar os principais órganos implicados na realización das funcións vitais do corpo humano (anatomía, fisioloxía, localización, forma, estrutura, funcións, cuidados, etc.).
2. Identificar e explicar as consecuencias para a saúde e o desenvolvemento persoal de determinados hábitos de alimentación, hixiene, exercicio físico e descanso.
3. Desenvolver hábitos saudables de alimentación, hixiene e exercicio físico, así como discriminar as actividades nocivas para a saúde.
4. Coñecer os diferentes niveis de clasificación dos seres vivos, atendendo ás súas características e tipos, e diferenciando os reinos.
5. Clasificar plantas por especies segundo criterios científicos como a súa reprodución ou morfoloxía, e recoñecer especies utilizando claves ou pautas sinxelas.
6. Desenvolver actitudes de respecto e coidado cara ás diferentes formas de vida.
7. Coñecer as características dos animais vertebrados e invertebrados, e clasificalos.
8. Identificar e explicar as relacións entre os seres vivos.
9. Identificar as principais características e os compoñentes dun ecosistema.
10. Recoñecer diferentes hábitats dos seres vivos.
11. Discriminar as propiedades dos materiais e dos distintos obxectos que se fabrican grazas a eles. e clasificar algúns materiais segundo as súas propiedades.
12. Coñecer os distintos tipos de enerxía, as súas fontes e as máquinas coas que se obteñen.
13. Explicar os beneficios e os riscos relacionados co uso da enerxía, expoñendo posibles

actuacións para un desenvolvemento sostible.

14. Coñecer os protocolos de actuación ante accidentes escolares e domésticos.
15. Adquirir estratexias de resolución de conflitos e relación social.
16. Obter información relevante sobre feitos ou fenómenos previamente delimitados, facendo predicións sobre sucesos naturais, integrando datos da observación directa e indirecta a partir da consulta de diversas fontes e comunicando resultados.
17. Establecer conxecturas tanto respecto de sucesos que acontecen dunha forma natural coma sobre os que acontecen cando se provocan, a través dun experimento ou dunha experiencia ou empregando programas informáticos sinxelos de simulación científica.
18. Utilizar diferentes técnicas de exposición oral e escrita dos resultados obtidos tras a realización de diversas experiencias, presentándoos con apoios gráficos.
19. Facer predicións a partir da análise de información sobre feitos ou fenómenos e comunicar os seus resultados a través da xeración de supostos ou hipóteses.
20. Expresar oralmente os resultados obtidos en proxectos ou investigacións, apoiando o discurso en datos gráficos.
21. Desenvolver o traballo cooperativo en actividades grupais, fomentando os principios e os valores da interacción social.
22. Desenvolver as capacidades de resolución de conflitos e autonomía como factores de desenvolvemento e crecemento persoal.
23. Realizar un proxecto e presentar un informe.

6.2 Contidos:

1º trimestre:

- Organización dos seres vivos e clasificación dos principais reinos.
- Partes e estrutura dunha planta, e tarefas que realiza relacionadas coa función de nutrición.
- Como se alimentan as plantas. A fotosíntese, a respiración e os refugallos.
- Importancia da fotosíntese no planeta.
- Función de relación no reino das plantas. Algúns tropismos e comportamentos das plantas nas estacións.
- Reprodución sexual das plantas con flores e mediante sementes.
- Algunhas formas de reprodución sen sementes de plantas que poden formalas. Vantaxes destas formas de reprodución.
- Crecemento e idade das árbores.
- Utilización de diferentes recursos para identificar e describir partes das plantas, tipos de plantas e

procesos que realizan.

- Realización de experimentos para comprobar hipóteses sobre fototropismos e a importancia da humidade na xerminación das sementes.
- Aprecio da importancia das plantas para o ser humano e para o resto de seres vivos, e respecto ás plantas do ámbito.
- Valoración da importancia da auga para as plantas (a fotosíntese) e para todos os seres vivos.
- Ciclo da auga.
- Comprensión de informacións, adquisición de vocabulario, uso da lingua como instrumento de comunicación e actitude favorable cara á lectura.
- Coñecemento e aplicación de estratexias e elementos matemáticos na resolución de problemas.
- Comprensión da realidade e exercicio dunha cidadanía construtiva e respectuosa coa natureza.
- Coñecemento e uso responsable das TIC ao investigar sobre as plantas.
- Uso de estratexias para tratar a información, transformala en coñecemento propio e aplicala en distintos contextos. Participación activa no propio proceso de aprendizaxe.
- Iniciativa e perseveranza á hora de realizar observacións, afrontar os problemas e defender opinións. Desenvolvemento de actitudes de respecto e colaboración ao traballar en grupo.
- Recoñecemento do valor cultural do patrimonio natural.
- Coidado da estética na elaboración de traballos e presentacións.
- Comunidades de seres vivos. Ideas de flora e fauna.
- Idea básica de adaptación.
- Idea básica de ecosistema e os seus elementos.
- Exemplos de ecosistemas.
- Relacións alimentarias nos ecosistemas. Produtores: algas e plantas. Consumidores: os animais. Descompoñedores: fungos e bacterias.
- O equilibrio nos ecosistemas.
- Cambios habituais e naturais nos ecosistemas.
- Cambios que alteran os equilibrios dos ecosistemas.
- O ser humano nos ecosistemas. Cambios introducidos polo ser humano.
- Accións para conservar e recuperar os ecosistemas.
- Espazos naturais protexidos. Como estudar un espazo natural protexido.
- Recoñecemento do valor cultural do patrimonio natural.
- Coidado da estética na elaboración de traballos e presentacións.

2º trimestre:

- Nutrientes e alimentos.

- A auga e a fibra na nutrición.
- Tipos de alimentos segundo o seu contido en nutrientes.
- Obtención de nutrientes: aparato dixestivo e proceso da dixestión.
- A dieta.
- A dieta saudable.
- A dieta mediterránea e a atlántica: características e importancia.
- Normas de hixiene alimentaria.
- Estratexias básicas para facilitar a dixestión e mellorar a dieta.
- Valoración da importancia da alimentación e adquisición de pautas para avaliar e elaborar axudas e menús.
- O aparato respiratorio, os seus órganos e as súas funcións.
- Os movementos respiratorios.
- O proceso da respiración.
- O aparato circulatorio, os seus órganos e as súas funcións.
- O latexo cardíaco.
- A circulación do sangue. Ideas básicas.
- O aparato excretor, os seus órganos e as súas funcións.
- Formación e excreción dos ouriños.
- As glándulas sudoríparas. Formación e excreción da suor.
- Integración dos procesos da función de nutrición.
- Utilización de láminas e debuxos para a localización de órganos e aparatos.
- Normas básicas de hixiene e saúde dos aparatos respiratorio, circulatorio e excretor.
- Exercicios e estratexias básicas para manter a saúde na nosa función de nutrición.
- Comprensión de informacións, adquisición de vocabulario, uso da lingua como instrumento de comunicación e actitude favorable cara á lectura.
- Coñecemento e aplicación de estratexias e elementos matemáticos na resolución de problemas.
- Comprensión da realidade e exercicio dunha cidadanía construtiva e respectuosa coa saúde propia e coa colectiva.
- Coñecemento e uso responsable das TIC ao investigar sobre a composición e funcionamento do corpo humano, e sobre a importancia das análises de sangue e de ouriños.
- Uso de estratexias para tratar a información, transformala en coñecemento propio e aplicala en distintos contextos. Participación activa no propio proceso de aprendizaxe.
- Iniciativa e perseveranza á hora de realizar observacións, afrontar os problemas, traballar en grupo e defender opinións, e para desenvolver comportamentos e hábitos saudables de vida.
- Recoñecemento do valor cultural do patrimonio natural e a gastronomía.

- Elaboración de traballos e presentacións con sentido estético.
- A función de relación. Fases e procesos implicados.
- Sentido da vista ou visión. O ollo, as súas partes, percorridos de sinais e percepción no cerebro.
- Sentido da audición ou oído. O oído, as súas partes, percorridos de sinais e percepción no cerebro.
- Sentidos do gusto, do olfacto e do tacto. Órganos encargados de captar estímulo, percorridos de sinais e percepción no cerebro.
- Aparato locomotor. Funcións que realiza.
- O esqueleto. Composición e funcións. Articulacións.
- A musculatura. Tipos de músculos. Funcións.
- Alteracións na función de relación. Linguaxes especiais: braille e linguaxe de signos.
- Accións nos ámbitos urbanos destinadas a facilitar o desprazamento e o acceso a persoas con alteracións na función de relación.
- Pautas para coidar os órganos dos sentidos e o aparato locomotor.
- Interpretación de imaxes e descrición de procesos relacionados coa percepción e co movemento.
- Valoración e respecto polas persoas afectadas por alteracións na súa percepción sensorial ou na súa mobilidade.
- Disposición favorable para integrar medidas e accións que faciliten a accesibilidade nos ámbitos urbanos.
- Elaboración de traballos e presentacións con sentido estético.
- Coñecemento e uso de materiais, técnicas e recursos expresivos.

3º trimestre:

- Propiedades xerais da materia: masa e volume.
- Unidades, instrumentos e procedementos básicos para medir masas e volumes dos corpos.
- Estados da materia e propiedades dos estados.
- Experiencias para percibir as propiedades destes estados.
- Outras propiedades da materia: idea básica de densidade, propiedades sensoriais, dureza, elasticidade, flexibilidade...
- Materias primas e algúns materiais elaborados importantes: madeira, vidros, plásticos, metais, fibras e combustibles.
- As forzas e os seus efectos.
- Tipos de forzas: por contacto e acción a distancia (gravitatorias e magnéticas).
- A masa e o peso.
- Idea de enerxía.
- Formas da enerxía.

- Transferencia e transformacións da enerxía.
- Fontes de enerxía.
- Algunhas consecuencias derivadas do alto consumo dalgunhas fontes de enerxía.
- A luz e as súas fontes.
- Características da luz.
- Comportamento dos materiais ante a luz: corpos opacos, translúcidos e transparentes.
- Luz e sombras nos corpos opacos.
- A reflexión da luz.
- A refracción da luz.
- A descomposición da luz.
- A cor.
- Estratexias para reducir o consumo de materiais e de enerxía.
- Xeración de cores a partir das cores fundamentais.
- Composición da luz branca. Disco de Newton.
- Realización de experiencias para observar formas de enerxía, transferencias e transformacións.
- Realización de experiencias para estudar características da luz e os fenómenos luminosos.
- Utilización coidadosa e responsable de instrumentos, substancias e materiais.
- Comprensión de informacións e experiencias, adquisición de vocabulario, uso da lingua como instrumento de comunicación e actitude favorable cara á lectura.
- Coñecemento e aplicación de estratexias e elementos matemáticos na resolución de problemas e nos procesos de medición.
- Coñecemento e utilización responsable das TIC ao investigar sobre a materia, as materias primas, os seus usos e os procesos de obtención de materiais elaborados.
- Uso de estratexias para tratar a información, transformala en coñecemento propio e aplicala en distintos contextos.
- Participación activa no propio proceso de aprendizaxe.
- Iniciativa e perseveranza á hora de realizar observacións, afrontar problemas, traballar en grupo e defender opinións, e para desenvolver comportamentos respectuosos co ámbito.
- Conciencia sobre a produción de residuos e lixos nas actividades humanas.
- Elaboración de presentacións e traballos con sentido estético.
- Aprecio da beleza na natureza e no cotián.
- Idea de máquina.
- Tipos de máquinas segundo a enerxía que usan para funcionaren.
- Operadores e funcións que desempeñan.
- Operadores básicos ou máquinas simples e o seu funcionamento: roda, rolo, polea, plano inclinado

ou rampla e pancas.

- Mecanismos e os seus operadores: eixe, engrenaxe, correas e cadeas.
- Motores térmicos e eléctricos. Aspectos básicos do seu funcionamento.
- Fontes de enerxía. Fontes de enerxía renovables e non-renovables.
- Algunhas consecuencias derivadas do alto consumo de determinadas fontes de enerxía.
- Proxecto de construción dunha máquina: a catapulta.
- Investigación sobre descubrimentos e invencións relevantes e as persoas que os realizaron.
- Realización de experiencias para observar a estrutura e o funcionamento de motores e operadores.
- Valoración das achegas tecnolóxicas polos seus efectos no progreso das sociedades.
- Utilización coidadosa e responsable de obxectos e materiais de uso común.
- Comprensión de informacións e experiencias, adquisición de vocabulario, uso da lingua como instrumento de comunicación, e actitude favorable cara á lectura.
- Coñecemento e aplicación de estratexias e elementos matemáticos na resolución de problemas e na planificación de proxectos.
- Coñecemento e uso responsable das TIC ao investigar sobre a vida e os descubrimentos científicos e tecnolóxicos.
- Uso de estratexias para tratar a información, transformala en coñecemento propio e aplicala en distintos contextos. Participación activa no propio proceso de aprendizaxe.
- Iniciativa e perseveranza á hora de realizar observacións, afrontar problemas, traballar en grupo, propoñer hipóteses e defender opinións.
- Elaboración de traballos e presentacións con sentido estético.
- Coñecemento e uso de recursos artísticos e expresivos.

6.3 Criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe.

Bloque 1. Iniciación á actividade científica

1. Obter información relevante sobre feitos ou fenómenos previamente delimitados, facendo predicións sobre sucesos naturais, integrando datos da observación directa e indirecta a partir da consulta de diversas fontes e comunicando os resultados.
2. Establecer conxecturas tanto respecto de sucesos que acontecen dunha forma natural coma sobre os que acontecen cando se provocan, a través dun experimento ou dunha experiencia ou empregando programas informáticos sinxelos de simulación científica.
3. Utilizar as tecnoloxías da información e da comunicación, coñecendo e respectando as indicacións de seguridade na rede.
4. Traballar de forma cooperativa, apreciando o coidado pola seguridade propia e dos seus

compañeiros e compañeiras, coidando as ferramentas e facendo un uso adecuado dos materiais.

5. Utilizar diferentes técnicas de exposición oral e escrita dos resultados obtidos tras a realización de diversas experiencias, presentándoos con apoios gráficos.
6. Realizar un proxecto e presentar un informe.

Bloque 2. O ser humano e a saúde

1. Identificar e localizar os principais órganos implicados na realización das funcións vitais do corpo humano e coñecer a anatomía e fisioloxía, dos aparatos, sistemas: a súa localización, forma, estrutura, funcións, coidados, etc.
2. Describir as enfermidades máis comúns e como lle afectan ao organismo, así como relacionar determinadas prácticas de vida co adecuado funcionamento do corpo, adoptando estilos de vida saudables, sabendo as repercusións para a saúde do seu modo de vida.
3. Sinalar a achega dalgúns avances da ciencia e da investigación que melloran a vida.
4. Coñecer os protocolos de actuación ante accidentes escolares e domésticos.
5. Adquirir estratexias de resolución de conflitos e relación social valorando as consecuencias das decisións adoptadas en relación cos demais e co aproveitamento do seu tempo de lecer.

Bloque 3. Os seres vivos

1. Identificar e coñecer os principais órganos implicados na realización das funcións vitais dos seres vivos identificando os aparatos e os sistemas: a súa localización, forma, estrutura, funcións, coidados, etc.
2. Coñecer diferentes niveis de clasificación dos seres vivos, atendendo ás súas características e tipos e diferenciando os reinos.
3. Coñecer as características e compoñentes dun ecosistema entendendo a importancia do medio físico (sol, auga, chan, relevo e aire) e a súa relación cos seres vivos.
4. Usar medios tecnolóxicos, respectando as normas de uso, de seguridade e de mantemento dos instrumentos de observación e dos materiais de traballo, mostrando interese pola observación e polo estudo rigoroso de todos os seres vivos, e hábitos de respecto e coidado cara aos seres vivos.

Bloque 4. Materia e enerxía

1. Identificar e citar exemplos dos principais usos que o ser humano fai dos recursos materiais.
2. Coñecer os procedementos para a medida da masa dun corpo.
3. Realizar pequenas experiencias para estudar o comportamento dos corpos ante a luz, a reflexión e refracción e a descomposición da luz branca.
4. Planificar e realizar sinxelas investigacións predicindo o comportamento dos corpos

seguinte os pasos do método científico e empregando programas de simulación.

5. Diferenciar as distintas fontes de enerxía e valorar a súa orixe, características e a importancia de facer un uso responsable destas.

6. Identificar e explicar os beneficios e riscos relacionados coa utilización da enerxía: esgotamento, chuvia ácida, radioactividade, expoñendo posibles actuacións para un desenvolvemento sustentable.

Bloque 5. A tecnoloxía, obxectos e máquinas

1. Coñecer os compoñentes e os principios básicos que rexen máquinas e aparatos diferenciando e enunciando exemplos de máquinas simples e compostas de uso frecuente con especial atención á panca.

2. Planificar co deseño previo de esquemas, simuladores ou debuxos a construción de obxectos e aparatos cunha finalidade previa, operadores e materiais apropiados, realizando o traballo individual e en equipo, e proporcionando información sobre que estratexias se empregaron.

3. Coñecer a biografía de investigadores ou científicos que contribuíron a mellorar a calidade de vida das persoas e fixeron avanzar a humanidade e identifica os beneficios e os riscos destes avances.

4. Empregar estratexias de busca e selección de información na rede.

Estándares de aprendizaxe.

1º trimestre:

- Coñece e describe as principais características dos seres vivos, define célula e clasifica os seres vivos en cinco reinos.
- Nomea as substancias que usa a planta para fabricar os seus alimentos, as que produce e as que desbota.
- Define e describe as fases nas que se produce a fotosíntese e a respiración das plantas.
- Describe as repercusións da fotosíntese para os seres vivos, para o ser humano e na composición da atmosfera.
- Describe comportamentos das plantas ante a humidade, a luz e a gravidade, e cambios que se producen nas plantas asociados á sucesión das estacións.
- Define e describe cada unha das fases da reprodución mediante semente. Identifica distintos froitos e sementes, así como as súas partes.
- Coñece e describe distintos mecanismos de reprodución asexual de plantas, así como as vantaxes e inconvenientes de ambos os dous modos de reprodución en plantas que producen

flores.

- Coñece a importancia da auga para o desenvolvemento da vida e describe brevemente o ciclo da auga.
- Comprende informacións, adquire vocabulario sobre as plantas, expresa coñecementos e opinións de forma oral e escrita, e mostra interese pola lectura sobre vexetación.
- Aplica operacións matemáticas para resolver problemas de idades de árbores con reconto de aneis de crecemento.
- Obtén e organiza información, traballa co esquema da unidade, e utiliza os recursos dixitais con interese e responsabilidade.
- Mostra unha actitude emprendedora, acepta os erros ao autoavaliarse, persevera nas tarefas de recuperación e participa activamente nos exercicios de aprendizaxe cooperativa.
- Valora positivamente a importancia cultural do patrimonio natural e coida a estética cando realiza traballos.
- Define flora, fauna e adaptación, e identifica órganos e comportamentos que lles permiten aos seres vivos desempeñar as súas funcións vitais nos lugares nos que habitan.
- Identifica e nomea distintos tipos de ecosistemas e os elementos que os forman.
- Define seres produtores, seres consumidores e seres descompoñedores. Identifica e nomea distintos tipos de seres vivos e clasifícaos segundo a súa posición nas cadeas tróficas.
- Define equilibrio dun ecosistema e describe cambios habituais que non alteran o equilibrio e outros que poden alteralo de xeito irreversible.
- Identifica e describe accións humanas nos ecosistemas que os modificaron e alteraron os seus equilibrios, e nomea accións para a conservación e a recuperación de ecosistemas.
- Describe as razóns polas que se protexen algúns espazos naturais e sabe as tarefas que se han de realizar para coñecer as características dun espazo natural.
- Coñece a existencia de animais e de plantas en perigo de extinción. Comprende e asume a necesidade de protexer os ecosistemas naturais, e nomea e caracteriza algunhas formas de protección que se levan a cabo no seu ámbito.
- Comprende informacións e adquire vocabulario sobre os ecosistemas, as relacións alimentarias... Exprasa coñecementos e opinións de forma oral e escrita, e mostra interese pola lectura sobre os ecosistemas e a súa conservación.
- Aplica operacións matemáticas para calcular o número de seres vivos dos ecosistemas.
- Obtén e organiza información, traballa co esquema da unidade e utiliza os recursos dixitais con interese e responsabilidade.
- Mostra unha actitude emprendedora, acepta os erros ao autoavaliarse, persevera nas tarefas de recuperación e participa activamente nos exercicios de aprendizaxe cooperativa.

- Valora positivamente a importancia cultural do patrimonio natural e coida a estética cando realiza traballos e presentacións.

2º trimestre:

- Define alimento e nutriente. Nomea os nutrientes máis importantes e identifica alimentos que os conteñen. Describe a importancia da auga e da fibra na nutrición.
- Nomea tres grupos de alimentos e identifica e clasifica alimentos frecuentes.
- Identifica, localiza e nomea os órganos do aparato dixestivo, e describe algunhas das tarefas que realizan.
- Define dixestión e describe as fases en que se realiza, nomeando os órganos que participan en cada unha.
- Define dieta e describe as características dunha dieta saudable. Aplica coñecementos para confeccionar unha dieta saudable.
- Describe características da dieta mediterránea e a atlántica e os seus valores.
- Identifica, localiza e nomea os órganos do aparato respiratorio, e describe as tarefas que realizan no proceso da respiración.
- Nomea os órganos que forman o aparato circulatorio, coñece a estrutura básica do corazón, e describe o latexo cardíaco e as súas consecuencias.
- Describe aspectos básicos da circulación do sangue e os intercambios que se realizan coa súa axuda en diferentes órganos.
- Identifica, localiza e nomea os órganos do aparato excretor e describe as súas funcións. Define os procesos de formación e excreción dos ouriños e da suor mediante as glándulas sudoríparas e os poros da pel.
- Comprende os efectos beneficiosos dalgunhas accións de hixiene e coidado dos aparatos estudados, e incorpora estratexias orientadas a coidar a saúde propia.
- Coñece e explica os efectos beneficiosos da alimentación sa, do exercicio físico, do descanso, da respiración mediante o diafragma...
- Comprende informacións e adquire vocabulario sobre a alimentación, a dixestión e os procesos de respiración, circulación e excreción. Expresa coñecementos e opinións de forma oral e escrita, e mostra interese pola lectura de textos sobre o funcionamento do corpo humano.
- Aplica operacións matemáticas para resolver problemas sobre cantidades de sangue doado por un determinado número de doadores.
- Obtén e organiza información, traballa co esquema da unidade, e utiliza os recursos dixitais con interese e responsabilidade.
- Mostra unha actitude emprendedora, acepta os erros ao autoavaliarse, persevera nas tarefas

de recuperación, e participa activamente nos exercicios de aprendizaxe cooperativa.

- Valora positivamente a importancia cultural da gastronomía e a dieta e coida a estética cando realiza traballos.
- Nomea procesos da función de relación e identifícaos e describe nas accións propias.
- Nomea as partes do ollo e describe as funcións que realizan. Explica os percorridos de sinais ata que se produce a sensación de ver.
- Nomea as partes do oído, localízaaas en imaxes e describe as funcións que realizan. Explica os percorridos de sinais ata que se produce a sensación de oír.
- Nomea os órganos dos sentidos do gusto, do olfacto e do tacto; localízaos en imaxes e no propio corpo, e describe os procesos de percepción asociados.
- Describe a composición do aparato locomotor e as súas funcións. Coñece as relacións básicas entre o aparato locomotor e o cerebro. Asume e describe pautas que favorecen a función de relación.
- Nomea, localiza e identifica en imaxes os ósos e as articulacións máis importantes do corpo humano.
- Describe o funcionamento dos músculos. Nomea, localiza e identifica en imaxes os músculos máis importantes do corpo humano.
- Coñece algunhas formas para o coidado dos órganos dos sentidos e do aparato locomotor e aplícaas. Utiliza medidas de seguridade para evitar lesións nestas partes do corpo.
- Coñece e explica a importancia das linguaxes braille e de xordos. Identifica e describe accións no ámbito urbano que facilitan a mobilidade: rebaixas de beirarrúas, sinais luminosos e acústicos, ramplas...
- Interpreta e identifica, en imaxes e na realidade, experiencias cos órganos dos sentidos e co aparato locomotor.
- Comprende informacións, adquire vocabulario sobre os órganos dos sentidos e o aparato locomotor, expresa coñecementos e opinións de forma oral e escrita, e mostra interese pola lectura de textos sobre a función de relación.
- Aplica operacións matemáticas para resolver problemas sobre os órganos dos sentidos.
- Obtén e organiza información, traballa co esquema da unidade e utiliza os recursos dixitais con interese e responsabilidade.
- Mostra unha actitude emprendedora, acepta os erros ao autoavaliarse, persevera nas tarefas de recuperación e participa activamente nos exercicios de aprendizaxe cooperativa.
- Utiliza códigos e recursos para expresar con signos palabras de uso cotián.

3º trimestre:

- Define masa e volume, coñece unidades usuais de masa e de volume, e describe

procedementos para coñecer a masa e o volume de sólidos e líquidos.

- Identifica e describe propiedades asociadas aos estados da materia.
- Adquire unha idea básica de densidade e aplícaa para determinar a flotabilidade de obxectos na auga.
- Identifica, nomea e describe propiedades específicas dos materiais: dureza, elasticidade, flexibilidade, resistencia e transparencia.
- Define materia prima, nomea materias primas e coñece as súas procedencias.
- Define material elaborado, identifica e nomea materiais elaborados do ámbito, e describe algunhas orixes e procesos de obtención destes materiais: vidros, plásticos, metais...
- Define forza e describe os efectos que pode producir nos corpos.
- Define e caracteriza a forza da gravidade, explica que é o peso dun corpo e coñece as partes dun imán, os efectos sobre outro e sobre os obxectos de ferro.
- Describe cambios e fenómenos nos que se manifestan distintas formas de enerxía.
- Analiza fenómenos nos que se producen transferencias e transformacións de enerxía, identificando distintas formas.
- Identifica e describe características da luz (propagación e rapidez) en experiencias e fenómenos do seu ámbito.
- Describe o comportamento da luz nos corpos transparentes, translúcidos e opacos.
- Define e caracteriza a reflexión, a refracción e a descomposición da luz, e explica como se produce a cor dos obxectos.
- Describe accións para aforrar materiais e enerxía na aula e incorpora pautas orientadas a conseguilo.
- Comprende informacións; adquire vocabulario sobre os materiais, as forzas e a luz; expresa coñecementos e opinións de forma oral e escrita, e amosa interese pola lectura de textos sobre os materiais.
- Aplica operacións matemáticas para medir a masa e o volume dos corpos, e resolver problemas sobre os residuos orixinados nas actividades domésticas.
- Obtén e organiza información, traballa co esquema da unidade e utiliza os recursos dixitais con interese e responsabilidade.
- Mostra unha actitude emprendedora, acepta os erros ao autoavaliarse, persevera nas tarefas de recuperación e participa activamente nos exercicios de aprendizaxe cooperativa.
- Recoñece a beleza na natureza e coida a estética á hora de realizar traballos.
- Define máquina e identifica a forma e a fonte de enerxía que usan distintas máquinas do ámbito para funcionaren.
- Define operador e identifica e nomea operadores frecuentes, describindo a función que

desempeñan.

- Identifica, nomea e describe o funcionamento de rodas, rolos, poleas, planos inclinados e pancas sinxelas.
- Identifica máquinas sinxelas e operadores básicos en obxectos e instrumentos de uso común, e describe o xeito en que facilitan ou fan máis eficaces as tarefas humanas.
- Identifica, nomea e describe as funcións e o funcionamento de eixes, engrenaxes, cadeas e correas.
- Describe como funcionan os motores térmicos e eléctricos e identifica máquinas do ámbito que os conteñen.
- Coñece as fases do proxecto de construción dunha catapulta e participa activa e respectuosamente na execución.
- Coñece e valora as consecuencias da utilización de máquinas na realización eficaz das tarefas humanas e na diminución do esforzo das persoas.
- Comprende informacións, adquire vocabulario sobre as máquinas e os operadores, expresa coñecementos e opinións de forma oral e escrita, e amosa interese pola lectura de textos sobre máquinas e tecnoloxía.
- Aplica estratexias matemáticas para deseñar unha catapulta.
- Obtén e organiza información, traballa co esquema da unidade, e utiliza os recursos dixitais con interese e responsabilidade.
- Mostra unha actitude emprendedora, acepta os erros ao autoavaliarse, persevera nas tarefas de recuperación, e participa activamente nos exercicios de aprendizaxe cooperativa.
- Constrúe unha sinxela catapulta coidando a estética.

7. ÁREA DE CIENCIAS SOCIAIS.

7.1 Obxectivos:

1. Utilizar diferentes fontes de información para a análise de feitos ou fenómenos e expresar e aprender os contidos de Ciencias Sociais.
2. Desenvolver valores como a responsabilidade, a capacidade de esforzo e a constancia no traballo.
3. Utilizar e ver o traballo en grupo como fonte de crecemento persoal e social fomentando valores de tolerancia e respecto de ideas e opinións, e resolvendo conflitos por si sós.
4. Ter capacidade de creatividade para afrontar os problemas da vida propoñendo solucións emprendedoras.
5. Coñecer os distintos fenómenos e tempo atmosféricos así como a súa representación e aparatos

para a súa medición.

6. Adquirir o concepto de litosfera, coñecer os distintos tipos de rochas, a súa composición así como algunhas propiedades e usos.

7. Coñecer a hidrosfera e a distribución da auga no Planeta.

8. Discriminar distintos tipos de rochas e minerais atendendo á súa composición, propiedades e usos.

9. Comprender e interpretar os principais conceptos demográficos calculados a partir dos datos de poboación.

10. Analizar a importancia que teñen os dereitos, deberes e liberdades, recollidos na Constitución para o exercicio dunha cidadanía activa e unha convivencia pacífica.

11. Interiorizar os conceptos e as normas básicas de educación viaria, que lles permitan interactuar nese ámbito de forma responsable.

12. Situar os distintos períodos históricos no tempo atendendo ás características principais de cada un e reflexionando sobre a evolución do ser humano.

13. Valorar o legado histórico como parte fundamental do que hoxe é a nosa cultura.

14. Identificar e localizar no tempo os procesos e acontecementos históricos e culturais máis relevantes da historia de España e de Galicia para adquirir unha perspectiva global da súa evolución.

7.2 Contidos:

1º trimestre:

- A xeosfera terrestre. Capas da xeosfera e a súa composición
- As rochas da codia terrestre. Situación das rochas na Terra e as súas características.
- Os minerais. Definición e propiedades.
- Extracción e uso de materiais terrestres.
- Os perigos da Terra. Erupcións volcánicas.
- A hidrosfera terrestre: a súa composición e importancia; augas superficiais e subterráneas; a protección da hidrosfera, a súa contaminación.
- A incesante viaxe da auga na Terra: o ciclo da auga.

2º trimestre:

- A atmosfera da Terra: composición e partes da atmosfera; a importancia da atmosfera; protexamos a atmosfera, a súa contaminación.
- O tempo atmosférico e o clima. Elementos do clima: temperatura, presión atmosférica, humidade

do aire, vento e precipitacións.

- O cambio climático: Causas e consecuencias.
- A intervención humana no medio.
- As consecuencias das nosas accións cotiás sobre o medio e a súa relación co cambio climático. A protección do medio como forma de protexer o noso futuro. Os factores climáticos: proximidade ao ecuador ou aos polos, influencia do mar, relevo.
- Os mapas meteorolóxicos e os climogramas.
- O estudo da poboación: o padrón e o censo.
- A poboación cambia: a natalidade e a mortalidade, a emigración e a inmigración. A poboación española.
- A composición da poboación: clasificación.
- A poboación en España e en Galicia.

3º trimestre:

- Que é a historia? O paso do tempo, a historia e o tempo histórico, as fontes históricas.
- A Prehistoria na península ibérica.
- A Prehistoria e as súas etapas.
- Datación e características.
- As formas de vida.
- Invencións significativas.
- Manifestacións culturais, artísticas e arquitectónicas da Prehistoria.
- O Paleolítico, o Neolítico e a Idade dos Metais. Depósitos máis significativos.
- A Idade Antiga. Características.
- Os pobos prerromanos.
- Os pobos colonizadores.
- Formas de vida.
- Actividades económicas e producións dos seres humanos da Idade Antiga.
- A romanización.
- O legado cultural romano.

7.3 Criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe.

Bloque 1. Contidos comúns

1. Obter información concreta e relevante sobre feitos ou fenómenos previamente delimitados, utilizando diferentes fontes (directas e indirectas).

2. Utilizar as tecnoloxías da información e a comunicación (TIC) para obter información aprender e expresar contidos sobre Ciencias Sociais.
3. Desenvolver a responsabilidade, a capacidade de esforzo e a constancia no estudo.
4. Realizar traballos e presentacións a nivel individual e de grupo que supoñan a busca, selección e organización de textos de carácter social, xeográfico ou histórico, mostrando habilidade para traballar tanto individualmente como de xeito colaborador dentro dun equipo.
5. Valorar o traballo en grupo, mostrando actitudes de cooperación e participación responsable, aceptando as diferenzas con respecto e tolerancia cara ás ideas e achegas alleas nos diálogos e debates.
6. Respetar a variedade dos diferentes grupos humanos e valorar a importancia dunha convivencia pacífica e tolerante entre todos eles sobre a base dos valores democráticos e os dereitos humanos universalmente compartidos.
7. Participar dun xeito eficaz e construtivo na vida social creando estratexias para resolver conflitos.
8. Valorar a cooperación e o diálogo como forma de evitar e resolver conflitos, fomentando os valores democráticos.
9. Desenvolver a creatividade e o espírito emprendedor, aumentando as capacidades para aproveitar a información, as ideas e presentar conclusións innovadoras.
10. Desenvolver actitudes de cooperación e de traballo en equipo, así como o hábito de asumir novos roles nunha sociedade en continuo cambio.

Bloque 2. O mundo que nos rodea

1. Adquirir o concepto de rocha e de mineral, coñecer algúns tipos de rochas e a súa composición identificando distintos minerais, describindo as súas propiedades e como se encontran na natureza. Adquirindo unha idea básica dos seus usos e utilidades.
2. Explicar a hidrosfera, describindo como se distribúe a auga no planeta e identificando as diferentes masas e cursos de auga.
3. Describir tempo atmosférico, coñecer os fenómenos atmosféricos que nos permiten caracterizalo, iniciándose nos rexistros e representacións gráficas do tempo atmosférico.
4. Explicar a diferenza entre clima e tempo atmosférico, analizando a importancia das predicións ante catástrofes meteorolóxicas.
5. Recoñecer os principais fenómenos meteorolóxicos identificando as súas manifestacións máis relevantes e identificando as características das estacións do ano.
6. Identificar os aparatos que utilizan os meteorólogos para obter medicións concretas e exactas sobre as condicións atmosféricas, valorando a importancia das predicións do tempo meteorolóxico

nas vidas das persoas e nas actividades económicas dalgúns sectores.

7. Interpretar mapas do tempo e coñecer as informacións que se usan para describilo e predicilo.
8. Identificar a atmosfera como escenario dos fenómenos meteorolóxicos e relacionar as capas que a forman con cada unha das súas funcións.
9. Identificar as actividades humanas que orixinan os desequilibrios no medio, adquirindo pautas de consumo e comportamento responsable para reducir o impacto das nosas actividades e utilizando medidas para evitar a deterioración do medio natural.

Bloque 3. Vivir en sociedade

1. Explicar o concepto de poboación identificando os factores da súa evolución e os métodos para estudala.
2. Describir e caracterizar os grupos de poboación en relación coas actividades económicas identificando os sectores nos que se agrupan.
3. Fomentar a seguridade viaria en todos os seus aspectos: como peóns, como pasaxeiros, como condutores de bicicletas, recoñecendo os sinais de tráfico e desenvolvendo hábitos de comportamento correcto en relación co tráfico.

Bloque 4. As pegadas do tempo

1. Utilizar as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade para ordenar temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos relevantes.
2. Adquirir a idea de idade da historia e datar as cinco idades da historia, asociadas aos feitos que marcan os seus inicios e os seus finais.
3. Identificar e localizar no tempo e no espazo os procesos e acontecementos históricos máis relevantes da Prehistoria e da Idade Antiga na península ibérica para adquirir unha perspectiva global da súa evolución.
4. Datar a Prehistoria e coñecer as características da vida humana correspondentes aos dous períodos en que se divide: Paleolítico e Neolítico.
5. Datar a Idade Antiga e coñecer as características da vida humana neste período, especialmente durante a civilización romana.
6. Valorar a importancia dos museos, sitios e monumentos históricos como espazos onde se ensina e se aprende mostrando unha actitude de respecto polo seu contorno e a súa cultura, apreciando a herdanza cultural e entendendo a cultura propia como un elemento de identidade.

Estándares de aprendizaxe:

1º trimestre:

- Describe as características da xeosfera.
- Identifica as capas da xeosfera: codia, manto e núcleo.
- Define o que é unha rocha e identifica a súa localización.
- Recoñece os distintos tipos de rocha.
- Identifica as principais características das rochas.
- Define o que é un mineral.
- Recoñece diferentes tipos de minerais.
- Identifica as propiedades principais dos minerais.
- Define o que é un depósito.
- Identifica os distintos tipos de mina.
- Recoñece os diferentes usos que se dan aos materiais extraídos do interior da Terra.
- Identifica os perigos que poden ocasionar unha erupción volcánica e outros tipos de fenómenos naturais.
- Define hidrosfera e identifica e nomea acumulacións e cursos de auga.
- Coñece a necesidade de protexer a hidrosfera da contaminación.
- Elabora un esquema coas posibles causas da contaminación das augas.
- Respecta o medio e coñece e asume pautas para reducir a contaminación.
- Identifica as diferentes fases do ciclo da auga.
- Utiliza con rigor e precisión o vocabulario adquirido sobre a paisaxe dos ríos, os seus elementos e as características.
- Realiza traballos e presentacións a nivel individual e de grupo que supoñen a busca, a selección e a organización de textos de carácter xeográfico.
- Coñece as características dos ríos de Galicia.

2º trimestre:

- Explica a composición básica do aire e identifica os gases que o forman e algunhas características de cada un deles.
- Coñece como a atmosfera varía coa altura e describe feitos e características das zonas que se aprecian nela.
- Coñece a necesidade de protexer a atmosfera da contaminación.
- Explica a diferenza entre clima e tempo atmosférico.
- Identifica os instrumentos que miden cada un dos elementos climáticos.
- Describe e analiza o efecto da acción humana na conservación e transformación do medio natural.
- Explica algúns efectos de contaminación sobre os seres vivos e os seus ámbitos, e formula alternativas para previla ou reducila.
- Define cambio climático e describe as consecuencias do cambio climático.

- Coñece o importante valor da meteoroloxía como instrumento de predición do tempo.
- É capaz de interpretar un climograma.
- Elabora un climograma.
- Define clima e nomea os factores que o determinan.
- Identifica e comprende como actúan os factores principais do clima.
- Elabora un esquema coas posibles causas da contaminación atmosférica.
- Respecta o medio ambiente e coñece e asume pautas para reducir a contaminación.
- Coñece o censo de poboación e o padrón municipal.
- Define natalidade e mortalidade, crecemento natural e crecemento real.
- Define e coñece que é a inmigración e a emigración.
- Clasifica a poboación en relación co traballo, distinguindo entre poboación activa e poboación non activa.
- Coñece como se clasifica a poboación segundo o sexo, o traballo que realiza e o lugar onde vive.
- Coñece a evolución da poboación de España, a migración e a poboación laboral.
- Coñece o estado da poboación de Galicia.

3º trimestre:

- Define historia e explica os conceptos de temporalidade, presente, pasado e futuro.
- Define fonte histórica e nomea e identifica diferentes tipos de fontes históricas.
- Define Prehistoria e sitúaa no tempo.
- Identifica os diferentes períodos da Prehistoria na península ibérica: Paleolítico, Neolítico e Idade dos Metais.
- Describe as principais características e os feitos fundamentais da Prehistoria na península ibérica, asociados ao tempo e o espazo en que sucederon.
- Explica a diferenza dos dous períodos nos que se divide a Prehistoria (Paleolítico e Neolítico) e describe as características básicas da vida nestas dúas épocas: vivenda, vestido, ferramentas, traballos, organización social, manifestacións artísticas, crenzas, etc.
- Explica e valora a importancia da escritura, a agricultura e a gandaría, como descubrimentos que cambiaron profundamente as sociedades humanas.
- Relaciona o desenvolvemento dos transportes durante o Neolítico co desenvolvemento do comercio.
- Coñece os diferentes pobos que colonizaron a península ibérica durante a Idade Antiga.
- Identifica os iberos e os celtas como pobos prerrománicos propios da península ibérica, así como outras grandes civilizacións da Idade Antiga.
- Recoñece os fenicios, os gregos e os cartaxineses como pobos colonizadores do Mediterráneo.

- Explica a conquista romana da Península e coñece a organización territorial da Hispania romana.
- Data a Idade Antiga e describe as formas de vida naquel tempo, en especial as referidas á civilización romana.
- Recoñece os diferentes tipos de vivendas e as construcións máis significativas na época dos romanos na Península.
- Explica aspectos relacionados coa forma de vida e a organización social da época dos
- Describe algunhas manifestacións culturais e artísticas das distintas etapas da historia estudadas, e cita obras representativas.

8. **ÁREA DE EDUCACIÓN PLÁSTICA.**

8.1 Obxectivos:

1. Discriminar os elementos distintivos do cartel.
2. Realizar composicións con imaxes.
3. Coñecer diferentes tipos de cine.
4. Realizar operacións con unidades de medida.
5. Utilizar o compás para representar figuras xeométricas.
6. Representar en planos o seu ámbito próximo.
7. Utilizar a escuadra e o cartabón para o debuxo de ángulos.
8. Recoñecer a simetría en figuras dadas.
9. Recoñecer a idea de cor secundaria.
10. Expresar e narrar experiencias artísticas.
11. Valorar a función histórica do retrato.
12. Realizar debuxos con grafito.

8.2 Contidos:

1º trimestre:

- Reprodución do rostro humano en cuadrícula e observando a proporción entre ambos os dous debuxos.
- Busca das posibilidades da cor en contrastes, fondos, variacións e combinacións apreciando os resultados da obra plástica.
- Elaboración dun guión de animación: viñetas, diálogos, textos e formato.
- Experimentación das técnicas mixtas (rotulador e papeis de cores) para a creación dunha paisaxe outonal.

- Análise das características da fotografía: temas, tamaño, cor e formato.
- Elaboración dunha ave usando as ceras brandas, observando as súas características e o seu correcto uso.
- Interpretación da información que proporciona as imaxes no contexto social como son os logotipos.
- Exploración das posibilidades e calidades da tinta chinesa como material da obra plástica.
- Uso do compás para o trazado de círculos, trazado das liñas rectas para a realización dunha composición con formas poligonais.
- Construción dunha estrutura usando material de refugallo.
- Interese por axustar o proceso de creación individual mediante a elaboración dunha obra tridimensional.
- Selección e uso adecuado dos materiais para a tarefa plástica.
- Utilización das ceras brandas para a creación dunha paisaxe outonal.

2º trimestre:

- Trazado do eixe de simetría en elementos propios do traballo e obras de artesáns.
- Emprego adecuado de termos publicitarios no seu contexto preciso.
- Elaboración dun cartel publicitario.
- Uso do compás para o trazado de círculos.
- Exploración das cores: saturación, ton e matices; empregando como técnica os lapis de cores.
- Creación dun logotipo para o Día da Paz, empregando a técnica dos rotuladores.
- Busca de información en libros, Internet e medios de comunicación.
- Utilización dos lapis de cores para representar as diferentes texturas, posibilidades de cor en contrastes, variacións e combinacións, apreciando o correcto resultado.
- Selección e uso adecuado dos materiais para a creación dun cartel acerca do Carnaval.
- Reprodución do debuxo dunha vivenda con cambio de escala.
- Construción dunha estrutura.
- Uso adecuado das témperas para a elaboración dunha produción propia.

3º trimestre:

- Realización de ángulos usando un transportador construído por eles mesmos.
- Exploración das posibilidades da tinta chinesa, apreciando o resultado tanto en rigorosidade como en textura.
- Busca das dimensións da imaxe a partir do descubrimento da técnica do esfumado.
- Uso responsable do compás como ferramenta para o debuxo xeométrico.

- Observación da intencionalidade do uso das cores.
- Elaboración de imaxes usando a mancha cromática con ceras brandas, para crear máquinas.
- Uso apropiado dos materiais para xerar o proceso de creación necesario para a técnica do esfumado.
- Trazado de rectas e segmentos usando a regra como ferramenta necesaria.
- Recoñecemento e respecto polas pirámides como elemento do noso patrimonio cultural.
- Comunicación oral dunha obra teatral, respectando as normas e a repartición das tarefas.
- Construción dunha estrutura sinxela para representar un floreiro.
- Elaboración dunha momia tridimensional.
- Experimentación da técnica mixta, observando as posibilidades que nos ofrecen os rotuladores e as ceras brandas.

8.3 Criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe:

Bloque 1. Educación audiovisual.

1. Coñecer os elementos dun cartel (imaxes e textos) así como ideas básicas de composición e tipografía.
2. Buscar imaxes dixitais adecuadas e trasladalas para a realización de composicións nas que se engaden textos.
3. Coñecer os diferentes tipos de cine de animación.

Bloque 2. Debuxo xeométrico.

1. Reproducir, sumar e restar segmentos coa regra que previamente foron medidos utilizando como unidade o centímetro, utilizando así mesmo decimais múltiplos de 5.
2. Debuxar circunferencias utilizando o compás.
3. Representar de forma elemental planos de espazos coñecidos.
4. Coñecer o valor dos ángulos determinados pola escuadra e polo cartabón.
5. Analizar a simetría central en diferentes representacións de elementos da vida cotiá.

Bloque 3. Expresión artística.

1. Expresar oralmente e por escrito o concepto de cor secundaria comprendendo a orixe destas.
2. Identificar, definir con vocabulario específico e clasificar as texturas gráficas e táctiles e

utilizar o seu valor expresivo en producións propias.

3. Recoñecer o retrato como un dos temas dentro da pintura ao longo da historia.
4. Utilizar os lapis de grafito nas composicións propias utilizando esta técnica con corrección coñecendo os seus valores expresivos.

Estándares de aprendizaxe:

1º trimestre:

- Utiliza e recoñece a cuadrícula como un elemento que estrutura o espazo gráfico para representar o rostro humano.
- Identifica a influencia dos fondos de cor.
- Consegue xerar diferentes sentimentos usando a cor e o volume a través dun debuxo.
- Interpreta e comenta adecuadamente o guión de animación, xerando unha historia coherente.
- Interpreta o contido dunha fotografía en branco e negro.
- Manexa as ceras brandas e os rotuladores na mesma composición.
- Identifica unha obra artística dun autor onde se representa a figura humana. E completa o crebacabezas correspondente.
- Realiza un logotipo tendo en conta a cor, tamaño e intención comunicativa.
- Manexa a tinta chinesa para representar debuxos utilizando sombreados e liñas.
- Traza formas xeométricas con precisión con axuda das ferramentas básicas.
- Crea un cartel sobre educación vial utilizando sinais de tráfico.
- Crea un volume usando material de refugallo.
- Realiza unha composición en cartolina con motivo do Nadal.
- Utiliza as ceras para crear unha paisaxe outonal observando as texturas e os matices da cor.
- Desenvolve hábitos de orde, correcto uso e adecuado mantemento dos materiais e instrumentos utilizados.

2º trimestre:

- Utiliza e recoñece o eixe de simetría como un elemento que estrutura o espazo gráfico.
- Realiza debuxos de obxectos representativos da artesanía española.
- Traza formas xeométricas con precisión coa axuda do compás.
- Realiza debuxos esféricos representando o volume con matices de claroscuro na cor.
- Usa intencionadamente a técnica do logotipo para transmitir a mensaxe da Paz.
- Interpreta e comenta de forma oral ou escrita o contido das imaxes do estilo gótico tras realizar o crebacabezas correspondente.

- Mestura a cor con sentido estético.
- Realiza unha obra con lapis de cores integrando os conceptos de profundidade, tonalidade e textura.
- Compón un cartel utilizando diferentes técnicas artísticas.
- Utiliza a escala nun plano dunha vivenda.
- Elabora unha composición en colaxe integrando materiais diversos.
- Constrúe unha obra tridimensional.
- Utiliza adecuadamente a técnica das témperas, coidando o material.
- Desenvolve hábitos de orde para o correcto uso e adecuado mantemento dos materiais e instrumentos.

3º trimestre:

- Suma ángulos de 90, 45, 60 e 15 graos usando o transportador.
- Manexa a tinta chinesa para representar debuxos utilizando liñas finas, grosas e sombreados.
- Realiza unha obra propia usando as ceras brandas para crear movemento.
- Usa a técnica do esfumado para transmitir unha mensaxe.
- Traza formas xeométricas con precisión con axuda das ferramentas básicas.
- Representa formas artificiais usando a mancha de cor.
- Utiliza exclusivamente a mancha de cor para representar obxectos.
- Consegue a sensación de volume no debuxo a través dun bo uso dos lapis de cores para representar unha pirámide exipcia.
- Representa unha obra teatral cunha expresión verbal e corporal adecuadas.
- Desenvolve hábitos de orde, escoita e correcto uso da lingua galega para escenificar unha obra teatral.
- Crea unha composición plástica con material reciclable.
- Constrúe con precisión obras tridimensionais: un coche e un sarcófago de momia.
- Experimenta con diferentes materiais, con creatividade e sen medo.
- Organiza ben o traballo e coida o espazo e os materiais.
- Valora e respecta o traballo propio e alleo.

9. VALORES SOCIAIS E CÍVICOS

9.1 Obxectivos:

1. Elaborar unha imaxe realista dun mesmo atendendo ás características físicas e á

personalidade

2. Realizar tarefas que permitan a autoconciencia emocional, a expresión das emocións e o respecto polas motivacións e intereses persoais.
3. Tomar conciencia dos propios sentimentos negativos para canalizar as emocións, superar os problemas e desenvolver un maior autocontrol.
4. Proceder de forma reflexiva antes de actuar sopesando os pros e os contras das súas accións
5. Xerar situacións que promovan a responsabilidade, a iniciativa persoal e accións creativas que posibiliten a consecución dos obxectivos propostos.
6. Valorar os dereitos dos nenos referidos á axuda e á protección destes explicando condutas que aseguren o cumprimento destes dereitos e resaltando a igualdade de dereitos de nenos e nenas en situacións reais do contexto social.
7. Participar en actos comunicativos diversos que permitan expresar abertamente ideas, sentimentos, intereses e/ou necesidades considerando ás persoas que o rodean sen renunciar aos seus propios dereitos.
8. Coñecer elementos da paralinguaxe, como a dicción, o ton e a actitude corporal, e a súa función dentro da comunicación, e apreciar a relación que hai entre a comunicación verbal e a non verbal durante calquera acto de comunicación.
9. Participar en discusións que permitan explicar e entender ideas e opinións persoais, escoitando de forma activa antes de responder os demais.
10. Realizar dinámicas de *role-playing* nas que se ofrezca a oportunidade de empatizar coas actitudes, os sentimentos e as reaccións dos demais, afrontando diversas respostas emocionais.
11. Valorar e respectar as diferenzas individuais intentando comprender e tolerar diversas maneiras de actuar ante unha mesma situación.
12. Tomar conciencia da importancia das relacións entre os compañeiros, as aprendizaxes que xeran e os vínculos de afecto que se establecen.
13. Participar en actividades mostrando sensibilidade cara aos estados de ánimo e intereses dos demais.
14. Traballar en equipo utilizando o diálogo e estratexias de medición para resolver conflitos, coñecer as persoas e favorecer a interdependencia positiva do grupo.
15. Resolver conflitos que se dan na vida cotiá, expresando as nosas demandas de forma pacífica e asertiva.

16. Identificar e respectar as normas que rexen a convivencia no contexto escolar e local.

17. Entender e apreciar a solidariedade social como medio de axuda e mellora do benestar familiar e escolar.

18. Planificar actividades que promovan o uso adecuado de bens naturais e a conservación do medio.

19. Analizar situacións e normas básicas de mobilidade vial para evidenciar as causas e as consecuencias dos accidentes de tráfico.

9.2. Contidos:

1º trimestre.

- O autoconhecimento. Identificación das características persoais e dos trazos de identidade, as propias capacidades e necesidades.
- Habilidades comunicativas. Expresión de vivencias e sentimentos de forma construtiva.
- O autoconceito. A autovaloración; os trazos de personalidade. A autoconciencia emocional. A respectabilidade e a dignidade persoal. O estilo persoal positivo.
- As emocións. Identificación, recoñecemento, expresión e verbalización. Causas e consecuencias. Asociación pensamento-emoción.
- O autocontrol. A regulación dos sentimentos. As estratexias de reestruturación cognitiva. A resiliencia.
- A responsabilidade. O sentido do compromiso respecto a un mesmo e a ás demais persoas. Valoración do erro como factor de aprendizaxe e mellora.
- A autonomía persoal e a autoestima. Seguridade nun mesmo e nunha mesma, iniciativa, autonomía para a acción, confianza nas propias posibilidades. A toma de decisións persoal meditada. Tolerancia á frustración.
- A iniciativa. A automotivación. A autoproposta de desafíos.
- A Responsabilidade. Causas e consecuencias das accións propias. A toma de decisións persoais meditadas: técnicas e recursos. O sentido do compromiso respecto a un mesmo e aos demais.

2º trimestre:

- As habilidades de comunicación. A percepción e o emprego do espazo físico na comunicación. Os elementos da comunicación non verbal que favorecen o diálogo: ton de voz e maneira de falar. Adecuación a diferentes contextos.
- A comunicación receptiva. A escoita activa. Estratexias da linguaxe oral como instrumento de comunicación: escoitar, preguntar, argumentar.
- Os elementos da comunicación que favorecen o diálogo. Iniciación, mantemento e finalización de conversas. Identificación e recoñecemento de hábitos que facilitan e dificultan a comunicación.
- A aserción. Exposición e defensa das ideas propias con argumentos fundados e razoables empregando estratexias de comunicación construtivas.
- O diálogo. A busca do mellor argumento. A creación de pensamentos compartidos a través do diálogo.
- A intelixencia interpersonal. A empatía: atención, escoita activa, observación e análise de comportamentos. O altruísmo.
- O respecto, a tolerancia e a valoración do outro. As diferenzas culturais. Análise de situacións na escola e fóra dela que producen sentimentos positivos ou negativos no alumnado.
- A diversidade. Respecto polos costumes e modos de vida diferentes ao propio.
- As condutas solidarias. A disposición de apertura cara aos demais: compartir puntos de vista e sentimentos. As dinámicas de cohesión de grupo.

3º trimestre:

- Responsabilidade no exercicio dos dereitos e dos deberes individuais nos grupos nos que se integra e participación nas tarefas e decisión destes. A disposición de apertura cara ao outro, ao compartir puntos de vista e sentimentos.
- A interdependencia e a cooperación. A interdependencia positiva e a participación igualitaria. As condutas solidarias. A aceptación incondicional do outro. A resolución de problemas en colaboración. Compensación de carencias dos e das demais. A disposición de

apertura cara ao outro, ao compartir puntos de vista e sentimentos.

- Estruturas e técnicas da aprendizaxe cooperativa.
- Valoración da necesidade de normas compartidas que regulan a convivencia frutífera no ámbito social. Elaboración de normas de convivencia da aula e do centro positivas, facilitadoras e asumidas polo grupo e pola comunidade.
- A resolución de conflitos. A linguaxe positiva na comunicación de pensamentos, intencións e posicionamentos persoais. As fases da mediación formal. A transformación do conflito en oportunidade.
- Identificación, recoñecemento e valoración dos dereitos de todos os nenos e de todas as nenas do mundo recoñecidos nas declaracións universais, no Estatuto de autonomía de Galicia e na Constitución española.
- Os valores cívicos e o exercicio dos dereitos e deberes nas situacións de convivencia no contorno inmediato entre iguais.
- Dereitos dos nenos e das nenas. Relacións entre dereitos e deberes. Recoñecemento do seu carácter universal para todos os homes e as mulleres, sen discriminación.
- Realización e interpretación de gráficos sinxelos.
- As diferenzas de sexo como un elemento enriquecedor. Análise das medidas que contribúen a un equilibrio de xénero e a unha auténtica igualdade de oportunidades. Valoración da igualdade de dereitos de homes e de mulleres na familia e no mundo laboral e social.
- A repercusión social, no presente e no futuro, de accións individuais e colectivas. Identificación de actitudes e de estratexias persoais e colectivas de coidado do medio e promoción de formas de vida saudables.
- A educación viaria. Respecto cara ás normas de mobilidade viaria. Identificación das causas e grupos de risco nos accidentes de tráfico.
- Identificación de actitudes e de estratexias persoais e colectivas que contribúen a consolidar condutas e hábitos viarios correctos.

9.3 Criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe.

Bloque 1. A identidade e dignidade da persoa.

Crear unha imaxe positiva de un mesmo tomando decisións meditadas e responsables, baseadas nun bo autoconcepto.

Construír o estilo persoal baseándose na respectabilidade e na dignidade persoal.

Estruturar un pensamento efectivo e independente empregando as emocións de forma positiva.

Desenvolver o propio potencial, mantendo unha motivación intrínseca e esforzándose para o logro de éxitos individuais e compartidos.

Adquirir capacidades para tomar decisións de forma independente, manexando as dificultades para superar frustracións e sentimentos negativos ante os problemas.

Desenvolver a autonomía e a capacidade de emprendemento para conseguir logros persoais responsabilizándose do ben común.

Propoñerse desafíos e levalos a cabo mediante unha toma de decisión persoal, meditada e responsable, desenvolvendo un bo sentido do compromiso respecto a un mesmo e aos demais.

Bloque 2. A comprensión e o respecto nas relacións interpersoais.

Expresar con claridade e coherencia opinións, sentimentos e emocións.

Expresar opinións, sentimentos e emocións, empregando coordinadamente a linguaxe verbal e non verbal.

Utilizar habilidades de escoita e o pensamento de perspectiva con empatía.

Iniciar, manter e finalizar conversas cunha maneira de falar adecuada aos interlocutores e ao contexto, tendo en conta os factores que inhiben a comunicación para superar barreiras e os que permiten lograr proximidade.

Empregar a aserción.

Dialogar creando pensamentos compartidos con outras persoas para atopar o mellor argumento.

Establecer relacións interpersoais positivas empregando habilidades sociais.

Actuar con tolerancia comprendendo e aceptando as diferenzas.

Contribuír á mellora do clima do grupo amosando actitudes cooperativas e establecendo relacións respectuosas.

Bloque 3. A convivencia e os valores sociais.

Expón as consecuencias de diferentes accidentes de tráfico.

Resolver problemas en colaboración, poñendo de manifesto unha actitude aberta cara aos demais e compartindo puntos de vista e sentimentos.

Traballar en equipo favorecendo a interdependencia positiva e amosando condutas solidarias.

Implicarse na elaboración e no respecto das normas da comunidade educativa empregando o sistema de valores persoal que constrúe a partir dos valores universais.

Participar activamente na vida cívica de forma pacífica e democrática transformando o conflito en oportunidade, coñecendo e empregando as fases da mediación e usando a linguaxe positiva na comunicación de pensamentos, intencións e posicionamentos persoais.

Comprender a importancia dos dereitos da infancia, valorando as condutas que os protexen.

Comprender a correlación entre dereitos e deberes, valorando situacións reais en relación aos dereitos da infancia e respectando a igualdade de dereitos de nenos e nenas no contexto social.

Comprender e valorar a igualdade de dereitos de homes e mulleres.

Realiza un uso responsable dos bens da natureza, comprendendo e interpretando sucesos, analizando causas e predicindo consecuencias.

Valorar as normas de seguridade viaria, analizando as causas e consecuencias dos accidentes de tráfico.

Estándares de aprendizaxe:

1º trimestre:

- Expresa a percepción da súa propia identidade relacionando a representación que fai de un mesmo e a imaxe que expresan das demais persoas.
- Manifesta verbalmente unha visión positiva das súas propias calidades e limitacións.
- Razona o sentido do compromiso respecto a un mesmo e ás demais persoas.
- Actúa de forma respectable e digna.
- Reflexiona, sintetiza e estrutura os seus pensamentos.
- Utiliza estratexias de reestruturación cognitiva, de xeito guiado, sobre situacións da súa realidade.
- Aplica o autocontrol á toma de decisións, á negociación e a resolución de conflitos, de xeito guiado.
- Expresa os seus sentimentos, necesidades e dereitos, á vez que respecta os dos e das demais nas actividades cooperativas.
- Traballa en equipo valorando o esforzo individual e colectivo para a consecución de obxectivos.
- Asume as súas responsabilidades durante a colaboración.
- Realiza unha autoavaliación responsable da execución das tarefas.
- Utiliza o pensamento creativo na análise de problemas e na formulación de propostas de actuación.
- Emprega estratexias para facer fronte á incerteza, ao medo ou ao fracaso.
- Participa na resolución de problemas escolares con seguridade e motivación.

- Realiza propostas creativas e utiliza as súas competencias para abordar proxectos sobre valores sociais.
- Define e formula claramente problemas de convivencia.
- Sopesa as consecuencias das súas accións.
- Desenvolve actitudes de respecto e solidariedade cara aos demais en situacións formais e informais da interacción social.

2º trimestre:

- Emprega apropiadamente os elementos da comunicación verbal e non verbal, en consonancia cos sentimentos.
- Emprega a comunicación verbal en relación coa non verbal en exposicións orais.
- Expón respectuosamente os argumentos.
- Escoita exposicións orais e entende a comunicación desde o punto de vista da persoa que fala.
- Realiza actividades cooperativas detectando os sentimentos e pensamentos que subxacen no que se está a dicir.
- Colabora en proxectos grupais escoitando activamente, demostrando interese polas outras persoas.
- Comunícase empregando expresións para mellorar a comunicación e facilitar o achegamento co seu interlocutor nas conversas.
- Amona interese polos seus interlocutores.
- Expresa abertamente as propias ideas e opinións.
- Emprega a linguaxe positiva.
- Relaciona diferentes ideas e opinións para atopar os seus aspectos comúns.
- Emprega diferentes habilidades sociais.
- Participa activamente en actividades grupais e reflexiona sobre a súa contribución á cohesión dos grupos sociais aos que pertence.
- Respecta e acepta as diferenzas individuais.
- Recoñece, identifica e expresa as calidades doutras persoas.
- Forma parte activa das dinámicas do grupo.
- Establece e mantén relacións emocionais amigables, baseadas no intercambio de afecto e a confianza mutua.

3º trimestre:

- Desenvolve proxectos e resolve problemas en colaboración.
- Pon de manifesto unha actitude aberta cara aos demais compartindo puntos de vista e

sentimentos durante a interacción social na aula.

- Amosa boa disposición para ofrecer e recibir axuda para a aprendizaxe.
- Emprega axeitadamente estratexias de axuda entre iguais.
- Respecta as regras durante o traballo en equipo.
- Emprega destrezas de interdependencia positiva.
- Percibe e verbaliza a necesidade de que existan normas de convivencia nos diferentes espazos de interacción social
- Participa na elaboración das normas da aula.
- Respecta as normas do centro escolar.
- Resolve os conflitos de modo construtivo, con axuda dunha persoa adulta.
- Manexa a linguaxe positiva na comunicación de pensamentos e intencións nas relacións interpersoais.
- Analiza as emocións, sentimentos e posibles pensamentos das partes en conflito.
- Argumenta a necesidade de protexer os dereitos básicos da infancia.
- Xustifica a importancia de que todos os nenos e nenas reciban axuda.
- Razona as consecuencias da explotación infantil e a trata de nenos e nenas.
- Expón verbalmente a correlación entre dereitos e deberes.
- Razona a valoración de situacións reais expostas en internet, en relación aos dereitos da infancia.
- Expón mediante traballos de libre creación as conclusións da súa análise crítica das diferenzas na asignación de tarefas e responsabilidades na familia e na comunidade escolar en función do sexo.
- Expón de forma argumentada a importancia de valorar a igualdade de dereitos de homes e mulleres, a corresponsabilidade nas tarefas domésticas e o coidado da familia.
- Realiza traballos de libre creación investigando casos de falta de corresponsabilidade no coidado da familia presentados nos medios de comunicación.
- Amosa interese pola natureza que o rodea e séntese parte integrante dela.
- Razona os motivos da conservación dos bens naturais.
- Propón iniciativas para participar no uso adecuado de bens naturais razoando os motivos.
- Colabora en campañas escolares sobre a importancia do respecto das normas de educación viaria.
- Investiga sobre as principais causas dos accidentes de tráfico coa axuda das novas tecnoloxías.

10. TEMPORALIZACIÓN DE CADA ÁREA

- Matemáticas

1ª AVALIACIÓN: Números e operación; A multiplicación; A división; Os números decimais.

2ª AVALIACIÓN: As fraccións; Tempo e diñeiro; A medida da lonxitude; As medidas de capacidade e peso.

3ª AVALIACIÓN: Rectas e ángulos; As figuras planas; Corpos xeométricos; Estatística e probabilidade

- Ciencias Naturais

1ª AVALIACIÓN: Os seres vivos e función vitais, os ecosistemas, función e espazos naturais protexidos.

2ª AVALIACIÓN: Os alimentos a dieta, o aparato dixestivo, circulatorio, excretor, saúde e hixiene. A visión e a audición, o olfacto, gusto e tacto e o aparato locomotor.

3ª AVALIACIÓN: Os materiais, propiedades, usos, forzas e transferencias de enerxía. A luz e os fenómenos luminosos. A tecnoloxía e as máquinas, mecanismos e máquinas compostas, a enerxía e as súas consecuencias, inventores e inventoras.

- Ciencias Sociais

1ª AVALIACIÓN: As rochas, os minerais e materiais terrestres. A hidrosfera, as augas superficiais e as subterráneas.

2ª AVALIACIÓN: A atmosfera terrestre, o tempo e o clima, consecuencias do cambio climático, factores climáticos, mapas metereolóxicos e representación do tempo atmosférico. A poboación: cambios, composición e a poboación de España e Galicia.

3ª AVALIACIÓN: A historia e as fontes históricas, a prehistoria, os pobos prerromanos: os iberos e os celtas, pobos colonizadores do Mediterráneo, os romanos e a Idade Antiga en Galicia.

- Lingua e literatura castelá

1ª AVALIACIÓN: A maiúscula, a comunicación, o dicionario, a narración en 1ª e 3ª persoa, as sílabas tónicas e átonas, suxeito e predicado, sinónimos e antónimos, o ditongo e o hiato, tipos de oracións, palabras polisémicas, textos cohesionados e descripcións. Os signos de puntuación, o xénero e o número, palabras homófonas o diálogo e os textos cohesionados.

2ª AVALIACIÓN: Signos de puntuación, clases de nomes, palabras compostas, o teatro, palabras con bu-, bur-, bus- e palabras que empezan por geo- e gest-. O adxectivo, palabras derivadas e primitivas e as instrucións. Adxectivos terminados en -ave, -avo..., os determinantes, demostrativos, palabras derivadas e primitivas, prefixos, biografías, palabras rematadas en -d y -z,

-aje... posesivos e numerais, personificacións e comparacións.

3ª AVALIACIÓN: Palabras con y, ll e x. Pronomes persoais, xentilicios, textos cotidianos, poemas, verbos rematados en –aba.. palabras que empezan por hie-, hue-... verbos, conxugacións, familia de palabras, campo semántico, exposicións, haber e a ver, coloquialismos e cultismos, o resumen, o cómic, verbos rematados en –ger e –gir, -bir e –buir e o adverbio.

- Lingua e literatura galega

1ª AVALIACIÓN: O dicionario, a comunicación, a sílaba tónica, primeira persoa, o enunciado, a oración, clases de oración, a terceira persoa, o suxeito e o predicado, palabras agudas e graves, poesía, o nome, ditongos, hiatos, as rimas.

2ª AVALIACIÓN: O xénero e o número, signos de puntuación, textos narrativos, o adxectivo, a lenda, os determinantes, definicións, contos populares e en verso e palabras rematadas en –axe, -ite, e –se, palabras con x e con b.

3ª AVALIACIÓN: O pronome persoal, cantigas de berce, o verbo, os poemas, a noticia, o teatro, o adverbio, o seseo e a gheada. Palabras con v, rematadas en –ver, -ver e –bir.

- Valores sociais e cívicos

1ª AVALIACIÓN: Autocontrol, autoconceito e responsabilidade.

2ª AVALIACIÓN: As habilidades de comunicación, o diálogo e a empatía.

3ª AVALIACIÓN: As normas de convivencia, a cooperación e a resolución de conflitos.

- Educación plástica

1ª AVALIACIÓN: Retrato do rostro humano, escena con variantes fondos de cor, composición de paisaxe, representación do volumen.

2ª AVALIACIÓN: Pintura con pincel, trazos e manchas de cor.

3ª AVALIACIÓN: Avance por diferentes pintores e introducción nalgunhas das súas obras como Miró, Van Gogh, Dalí, Munch...

11. METODOLOXÍA

A metodoloxía utilizada ten como obxectivo fundamental que os alumnos/as aprendan dunha maneira autónoma, a través dos temas traballados na aula, desde unha perspectiva activa e flexible, proporcionando o maior número de experiencias que lles permita desenvolver ao

máximo as súas capacidades. Darase maior importancia á comprensión dos contidos fronte a memorización mecánica.

Os principios metodolóxicos a seguir son:

- ✓ *Atención á diversidade* do alumnado: atención individualizada; prevención, detección e minimización das dificultades de aprendizaxe.
- ✓ Desenvolvemento das *competencias clave*.
- ✓ Consideración dos *coñecementos previos* para favorecer aprendizaxes significativas.
- ✓ Papel docente como *mediador*, facilitador de experiencias e organizador de actividades relacionadas coa *resolución de problemas*.
- ✓ *Funcionalidade e aplicación* do aprendido. A ensinanza estará *contextualizada* en situacións próximas á vida do alumnado.
- ✓ O alumno como axente *activo*, procurando que *aprenda a aprender* (desenvolva estratexias de aprendizaxe) e gaña *autonomía*.
- ✓ *Enfoque integrador* dos contidos promovendo a globalización. As actividades permitirán avanzar en máis dunha competencia ao mesmo tempo.
- ✓ Recorrerase ao *traballo cooperativo* e a participación (aprendizaxe social).
- ✓ Realizaranse diferentes *tipos de actividades*: iniciais, de aprendizaxe, finais ou de avaliación, de ampliación e reforzo e complementarias e extraescolares (explicadas máis adiante).

12. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS.

a) Materiais:

- ✓ Impreso: libros de texto, fichas, contos, xornais, murais...
- ✓ Material didáctico e pedagóxico propio das áreas.
- ✓ Material TIC: uso do ordenador, aula de informática, radio – cd.
- ✓ Material funxible.
- ✓ Xogos grupais.

b) Recursos

Espaciais – agrupamento: agruparase por criterios de complementariedade para favorecer a aprendizaxe social e cooperativa. Será susceptible de variación en función da actividade (traballo individual, parella, gran grupo, etc.) e / ou evolución. Utilizaranse diversos espazos da aula e colexio (aula de informática, biblioteca, patio...).

Temporais: seguirase o horario da aula establecido na PXA de xeito flexible.

Persoais: alén dos propios de cada área, contarase co apoio dos mestres especialistas en PT e AL (en función da valoración) xunto con outras que teñen dispoñibilidade horaria.

13. AVALIACIÓN.

A avaliación é un elemento fundamental da práctica educativa que nos permite recoller en cada momento a información necesaria para poder realizar os xuízos de valor oportunos que faciliten a toma de decisións respecto ao proceso de ensinanzaaprendizaxe.

A avaliación dos procesos de aprendizaxe do alumnado será continua e global, e terá en conta o seu progreso no conxunto das áreas.

No contexto do proceso de avaliación continua, cando o progreso dun alumno ou dunha alumna non sexa o axeitado estableceranse medidas de reforzo educativo. Estas medidas adoptaranse en calquera momento do curso, tan pronto como se detecten as dificultades, e estarán dirixidas a garantir a adquisición das competencias imprescindibles para continuar o proceso educativo.

13.1 Procedementos e instrumentos de avaliación.

As técnicas nas que se baseará esta programación para a avaliación son fundamentalmente: técnicas de observación (recollida de información durante unha avaliación continua e axuda na avaliación de actitudes como en actividades tipo debates), entrevistas (as cales recollen información dificilmente avaliable por outros métodos), a autoavaliación (onde o propio alumnado avalía o seu proceso) e os diarios (que permiten recoller a información máis significativa tras o seguimento do proceso de ensinanza-aprendizaxe). Segundo o momento, pódese falar da avaliación inicial ou diagnóstica, onde se analizan as condicións previas do alumnado para planificar a axuda pedagóxica máis adaptada á situación inicial. A avaliación continua ou formativa, que se realiza durante todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe, para determinar as deficiencias e así poder facer os cambios precisos, facendo así unha regulación retroactiva e a avaliación final ou sumativa, que se realizará ao finalizar un proceso ou periodo de aprendizaxe co fin de realizar unha estimación global do avance de cada alumno.

13.2 Criterios de cualificación.

En xeral, na avaliación teranse en conta os aspectos actitudinais ademais das probas de avaliación orais ou escritas.

Os criterios de cuantificación de cada área basearanse en tres ámbitos cuxa ponderación será a que segue (agás na área de **VSC** e en **Educación Plástica** cuxa a ponderación é 50% tarefa diaria e 50% actitude e interese).

- *Tarefa diaria (hábitos de traballo): 30%*
- *Probas: 60%*
- *Actitude e interese: 10%*

Para avaliar ao alumnado con AC, os referentes a seguir son os criterios de avaliación e porcentaxes de cada un especificados en cada AC.

13.3. Avaliación inicial.

A avaliación inicial levarase a cabo nas primeiras semanas de curso, constará nunha proba escrita. Na sesión de avaliación inicial acordaranse as medidas necesarias segundo os resultados.

13.4. Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e práctica docente.

Neste apartado pretendemos promover a reflexión docente e a autoavaliación da realización e desenvolvemento de programacións didácticas. Para iso, ao finalizar cada unidade didáctica propónse unha secuencia de preguntas que permitan ao docente avaliar o funcionamento do programado na aula e establecer estratexias de mellora para a propia unidade.

De igual modo, propoñemos unha ferramenta para a avaliación da programación didáctica no seu conxunto. Pódese realizar ao final de cada trimestre para recoller as melloras no seguinte.

INDICADORES	SI	NON
As actividades resultaron interesantes ?		
Houbo conexión cos coñecementos previos?		
Existe unha funcionalidade do aprendizaxe para a vida real?		
Aproveitáronse os recursos do entorno?		

13.5. Mecanismos de avaliación e de modificación da programación en función dos resultados académicos.

Ao finalizar cada trimestre propónse unha secuencia de preguntas que me sirvan para avaliar a miña función docente e o funcionamento da programación na aula e establecer estratexias de mellora :

INDICADORES	1	2	3
Adecuación dos obxectivos ás características dos nenos.			
Actividades de reforzo, desenvolvemento e ampliación.			
Atención a diversidade.			
Elaboración coordinada da programación.			
Participación nas distintas actividades do centro.			
Comunicación cas familias.			

14. MÍNIMOS ESIXIBLES PARA A AVALIACIÓN POSITIVA

ÁREAS DE LINGUA E LITERATURA GALEGA E CASTELÁ

Primeiro trimestre

- Comprende o sentido global dun texto e responde a cuestións de comprensión.
- Identifica a sílaba tónica das palabras ,diferenciándoa das átonas.
- Clasifica oracións segundo o seu significado.
- Aplica as normas de acentuación das palabras agudas, graves e esdrúxulas.
- Identifica os nomes e sabe clasificalos.
- Identifica e diferencia o suxeito do predicado.

Segundo trimestre

Identifica o xénero de nomes dados e forma o feminino de nomes en masculino.

Identifica o número de nomes dados e forma o plural de nomes en singular.

Identifica as principais características dun texto narrativo, así como a súa estrutura.

Coñece e aplica as regras de uso da coma, do punto e dos dous puntos.

Terceiro trimestre

Coñece e utiliza con corrección os pronomes persoais.

Identifica a persoa, o número e o tempo en diferentes formas verbais.

Redacta un texto con sentido, ordenando os parágrafos e utilizando os conectores precisos.

Le un texto narrativo con fluidez.

Utiliza as maiúsculas nos nomes propios ao comezo dun escrito e despois de punto.

ÁREA DE MATEMÁTICAS

Primer trimestre

Lee, escribe y cuenta números naturales hasta el millón en textos numéricos de la vida cotidiana.

Compone y descompone números según el orden de unidades y según el valor de posición de cada una de sus cifras.

Compara y ordena de mayor a menor y viceversa números de hasta siete cifras.

Aplica la suma y la resta en la resolución de problemas.

Realiza multiplicaciones de números de varias cifras por números de dos cifras llevando.

Conoce y aplica la estrategia para dividir con ceros intermedios en el cociente.

Segundo trimestre

Lee y escribe fracciones.

Realiza sumas y restas de fracciones de igual denominador.

Lee la hora de un reloj analógico y uno digital diferenciando el formato de doce horas y el formato de veinticuatro.

Dibuja en una esfera de reloj vacía, la hora que se le indica.

Conoce las monedas y los billetes de curso legal y su valor, reconociendo el euro como moneda oficial de España y de la zona euro de Europa.

Reconoce las unidades de longitud, capacidad y peso.

Tercer trimestre

Identifica, diferencia y nombra rectas, semirrectas y segmentos.

Identifica, construye y nombra los ángulos en función de su abertura y posición.

Identifica los elementos de un polígono,

Identifica los elementos de la circunferencia y el círculo.

Reconoce y nombra los elementos básicos de los cuerpos geométricos: caras, aristas, vértices.
Construye tablas de frecuencia para la recogida de datos.

ÁREA DE CIENCIAS NATURAIS

Primeiro trimestre

Coñece e describe as principais características dos seres vivos, define célula e clasifica os seres vivos en cinco reinos.

Define e describe as fases nas que se produce a fotosíntese e a respiración das plantas.

Coñece a importancia da auga para o desenvolvemento da vida e describe brevemente o ciclo da auga.

Identifica e nomea distintos tipos de ecosistemas e os elementos que o forman.

Segundo trimestre

Nomea tres grupos de alimentos e identifica e clasifica alimentos frecuentes.

Identifica e localiza e nomea os órganos do aparato dixestivo e describe algunhas das tarefas que realizan.

Identifica, localiza e nomea os órganos do aparato respiratorio e describe as tarefas que realiza no proceso da respiración.

Nomea os órganos que forman o aparato circulatorio, coñece a estrutura básica do corazón e describe o latexo cardíaco.

Identifica, localiza e nomea os órganos do aparato excretor e describe as súas funcións.

Nomea os órganos dos sentidos e describe as funcións que realizan.

Describe a función do aparato locomotor e o funcionamento dos músculos.

Terceiro trimestre

Identifica, nomea e describe propiedades específicas dos materiais: dureza, elasticidade...

Define materia prima e elaborada.

Describe o comportamento da luz nos corpos transparentes, translúcidos e opacos.

Identifica, nomea e describe o funcionamento de rodas, planos inclinados e pancas sinxelas.

ÁREA DE CIENCIAS SOCIAIS

Primeiro trimestre

Identifica as capas da exosfera: codia, manto e núcleo.

Define o que é unha rocha.

Define o que é un mineral.

Define hidrosfera e identifica e nomea acumulacións e cursos de auga.

Segundo trimestre

Explica a composición básica do aire e identifica os gases que o forman e algunhas características de cada un deles.

Identifica os instrumentos que miden cada un dos elementos climáticos.

Coñece o censo de poboación e o padrón municipal.

Define natalidade e mortalidade crecemento natural e real.

Define e coñece que é a inmigración e a emigración.

Terceiro trimestre

Define historia e explica o concepto de temporalidade, presente, pasado futuro.

Identifica os diferentes períodos da Prehistoria na península ibérica: Paleolítico, Neolítico e Idade dos Metais.

Explica e valora a importancia do descubrimento da escritura, agricultura e a gandería.

Explica a conquista romana da Península e a súa organización territorial.

ÁREA DE EDUCACIÓN PLÁSTICA

Primeiro trimestre

Manexa as ceras brandas e os rotuladores na mesma composición.

Traza formas xeométricas con precisión con axuda de ferramentas básicas.

Desenvolve hábitos de orde, correcto uso e adecuado mantemento dos materiais e instrumentos utilizados.

Segundo trimestre

Mestura a cor con sentido estético.

Compón un cartel utilizando diferentes técnicas artísticas.

Utiliza adecuadamente as técnicas de témperas, coidando o material.

Terceiro trimestre

Realiza unha obra propia utilizando as ceras brandas para crear movementos.
Crea unha composición plástica con material reciclable.
Organiza ben o traballo e coida o espazo e os materiais.

VALORES CÍVICOS E SOCIAIS

Primeiro trimestre

Manifesta verbalmente unha visión positiva das súas propias calidades e limitacións.
Actúa de forma respectable e digna.
Emprega estratexias para facer fronte á incerteza, ao medo e ao fracaso.

Segundo trimestre

Expón respectuosamente os seus argumentos.
Emprega a linguaxe positiva.
Recoñece, identifica e expresa as calidades doutras persoas.

Terceiro trimestre

Amosa boa disposición para ofrecer e recibir axuda para a aprendizaxe.
Respecta as regras durante o traballo en equipo.
Resolve os conflitos de modo construtivo, con axuda dunha persoa adulta.

15.MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE.

Para atender á diversidade de ritmos de aprendizaxe seguiremos as seguintes pautas:

- ✓ Actividades de ampliación e reforzo: iranse deseñando en función das necesidades e o alumnado.
- ✓ Atención individualizada (Reforzo Educativo por parte da titora e mestres con dispoñibilidade horaria) e apoios de PT e AL.
- ✓ Outros recursos: biblioteca de aula, banco de actividades TIC, xogos didácticos, etc.
- ✓ Agrupamento do alumnado por criterios de complementariedade.

No grupo de 4º encontramos os seguintes casos de alumnos con NEAE:

- ✓ Dúas alumnas con dislalias e con apoio de AL.
- ✓ Catro alumnos con dificultades de aprendizaxe nas linguas e matemáticas e con RE.

- ✓ Un alumno autista e con AC, polo que conta con apoios de PT e AL.
- ✓ Un alumno con hemiparesia esquerda e con AC, polo que conta con apoio de PT e coidadora.
- ✓ Un alumno que repite 4º e ten dificultades en varias áreas polo que conta con apoio de PT.

Como xa se foi especificando, contaremos con reforzo educativo da titora e profesorado con dispoñibilidade horaria, con apoios dos especialistas de PT e AL, con medidas curriculares como as AC e os RE, con medidas organizativas como os agrupamentos flexibles e o traballo cooperativo e medidas didácticas empregando diversos materiais concretados no punto de materiais e recursos didácticos.

14.1 Programa de reforzo para a recuperación de materias pendentes.

Realizaranse actividades coa alumnado con materias pendentes que lle permitan acadar os obxectivos da área suspensa. As actividades estarán incluídas na programación. A atención será individualizada dentro da dinámica diaria das clases e recibirá apoio por parte da profesora de PT.

16. PROXECTOS

16.1. Proxecto Lector.

Obxectivos:

- Transmitir aos alumnos/as que a lectura supón, momentos de tranquilidade e divertimento.
- Dar a coñecer e aprender textos de tradición oral: ditos, trabalinguas, etc.
- Coñecer autores e que os seus nomes se vaian facendo familiares.
- Coñecer distintos xéneros literarios: cómic, conto, poesía, etc.
- Ampliar vocabulario.
- Coñecer, por medio da lectura, outras culturas e maneiras de vivir.
- Ampliar os coñecementos das distintas áreas.

Para contribuir ao Proxecto Lector realizaremos as actividades que se expoñen de seguido:

- ✓ *Biblioteca do centro:* acudirase á biblioteca para realizar préstamos, fomentar a lectura libre por parte do alumnado e/ou buscar recursos para a aula.
- ✓ *Biblioteca da aula:* como recurso diario e de uso autónomo por parte do alumnado (crearase unha biblioteca compartida).
- ✓ *Hora de ler:* 30 minutos diarios para dedicar á lectura.
- ✓ *Mochilas viaxeiras.*
- ✓ *Conmemoracións* da Semana do Libro, da prensa e das Letras Galegas e o Día de Rosalía e Día da Poesía.

- ✓ Actividades de *animación a lectura* organizadas polo centro.

16.2. Integración das TIC:

O ordenador da aula e a aula de informática utilizaranse coa finalidade de que as tecnoloxías da información e a comunicación se incorporen como un recurso máis aos procesos de ensino-aprendizaxe, axudando ao alumnado a acadar a competencia dixital.

17. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES.

Ao longo do curso participaremos en diferentes actividades do centro e da aula como son:

- Actividades previstas para o curso: o Magosto o Nadal o Entroido.
- Actividades organizadas pola Biblioteca do Centro.
- Saídas a museos ou actividades relacionadas coa práctica do curso.
- Actividades ofertadas polo Concello de Mesía.
- Actividades organizadas nas datas Conmemorativas.
- Algunha outra que poida xurdir o longo do curso e que se considere importante para a Programación da aula.